

توجه: متن ذیل خلاصه ای از کتاب روش ها و فنون تدریس هست که می تونه براتون کمک کننده باشه مخصوصا برای اونهایی که کتاب شون تو این شرایط کرونایی تهیه نکرده اند یا کتابشان در خوابگاه جا مانده است.

شایان ذکر است که منبع اصلی همچنان کتابدکتر شعبانی هست و این خلاصه در واقع تسهیل کننده یادگیری می باشد.

مهارت دوم: مبانی نظری تدریس

تعریف تدریس و تحلیل مفاهیم آن

مفهوم تدریس: تدریس به آن قسمت از فعالیتهای آموزشی که با حضور معلم در کلاس اتفاق می افتد اطلاق می شود. تدریس بخشی از آموزش است و همچون آموزش یک سلسله فعالیت های منظم، هدف دار و از پیش تعیین شده را در بر می گیرد.

برداشت چند گانه ای از مفهوم تدریس دلایل مختلفی دارد که مهمترین آنها ضعف دانش پایه، اختلاف در ترجمه و برداشت نادرست معلمان از دیدگاه های مختلف تدریس است.

پرورش یک مفهوم کای است، پرورش یک نظام است.

آموزش یک فعالیت با هدف های دقیق، آموزشی زودرس تر از پرورش است؛ و تدریس بخشی از آموزش است.

چهار ویژگی خاص در تعریف تدریس

الف- وجو تعامل بین معلم و دانش آموز

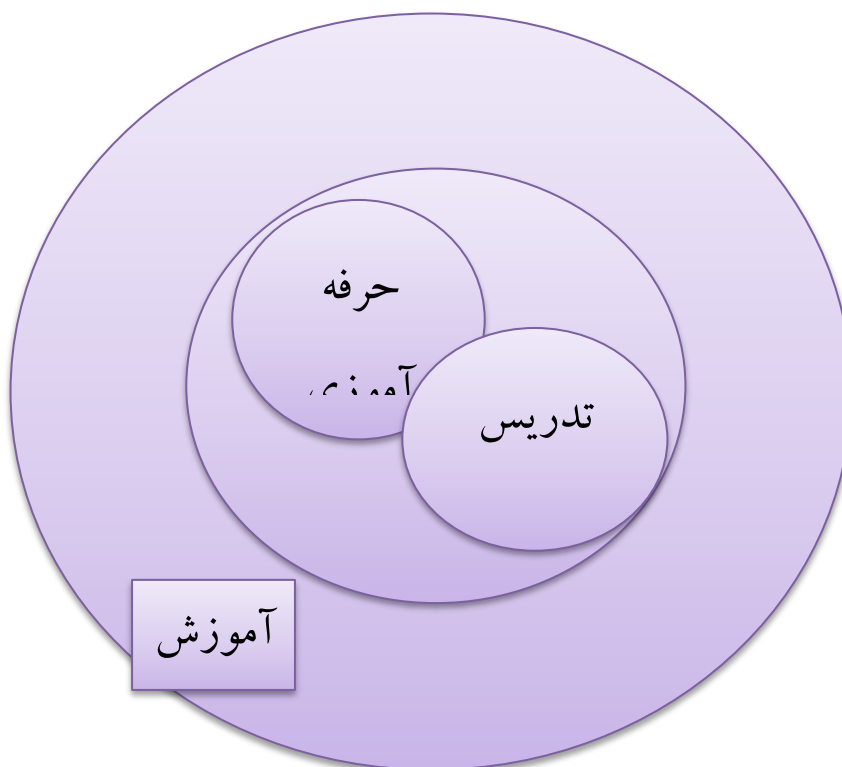
ب- فعالیت بر اساس اهداف معین و از پیش تعیین شده

ج- طراحی منظم با توجه به موقعیت و امکانات

د- ایجاد فرصت و تسهیل یاد گیری

حرفه آموزی: بخش کوچکی از پرورش، آموزش درواقع یک فرایند یاددهی - یادگیری کوتاه مدت با اهداف آماده کردن افراد برای حرفه ای معین با حضور معلم یا بدون حضور معلم است.

طرح رابطه مفاهیم تدریس، پرورش، آموزش و حرفه آموزی

تحلیل مفهوم تدریس از دیدگاه های مختلف

تدریس در دیدگاه های مختلف ماهیت و معنای متفاوتی دارد. اسمیت به پنج نوع تدریس معتقد است که عبارتند از:

۱- توصیفی: بیان مستقیم و صریح دانش و مهارت از طریق معلم به دانش آموز

۲- موفقیتی: به این معنی نیست که تدریس صورت نخواهد گرفت مگر اینکه یادگیری اتفاق افتاده باشد.

۳- ارادی: عملی هدفدار که از اهمیت کارکرد آن در رخداد های آموزشی بستگی به موفقیت و باور معلمان دارد.

۴- هنجاری: تدریس از منظر هنجاری معطوف به فعالیت های است که بر پایه اصول اخلاقی، شواهد و استدلال بنا شده باشد.

۵- علمی: فعالیتی است صریح و دقیق که ریشه در تجارب گذشته معلمان و متخصصان تربیتی دارد.

کارکردهای تدریس

اگر کلاس درس را در یک نظام کوچک آموزشی تصور کنیم تدریس، به تعامل با دانش آموزان گفته می شود که شامل یک سلسله فعالیت های منظم و هدفدار است و بر اساس نقشی که دارد آثاری را چه در درون و چه در بیرون نظام مدرسه از خود برجای می گذارد که به آنها کارکردهای درونی و بیابرونی تدریس گفته می شود.

کارکردهای درونی تدریس

ایجاد انگیزه

ایجاد عدم تعادل در دانش آموزان

کنش متقابل

کسب اطلاعات جدید

ذخیره سازی و اصلاح مجدد

کنترل، هدایت و تحول

ایجاد انگیزه

تا زمانی که دانش آموزان انگیزه ای نداشته باشند تدارک فعالیتهای آموزشی کاری عبث خواهد بود. برای ایجاد انگیزه دانش آموزان باید همراه با معلمان خود فعالانه دربرخوردهای آموزشی مشارکت کنند و یا با حل مسائل و مشکلات عملاً" به کسب اطلاعات و بازسازی اندیشه خودپردازند.

ایجاد عدم تعادل در دانش آموزان

یکی از هدفهای اصلی تعلیم و تربیت انتقال دانش آموزان از دنیای خود محور مبتنی بر تجربیات شخصی محسوس. به قلمرو دنیای علمی غنی تری است که متضمن ارزشها، بینشها و حقایق متعدد و گوناگونی می باشد. یکی از راههای اساسی و عملی تحقق چنین هدفی این است که معلمان در فرایند تدریس. ساخت شناختی گذشته دانش آموزان را زیر سؤال ببرند و عملاً عدم کارایی یا ناکافی بودن آنها را در فرایند مواجهه با مسائل جدید نشان دهند و از آنها در بازسازی و ایجاد ساختارهای جدید شناختی حمایت کنند.

کسب اطلاعات جدید

اطلاعات به اشکال مختلف مانند دانش نظری. دانش روشی. تدابیر عملی و حل مسئله در اختیار دانش آموزان قرار می گیرند. کسب دانش ممکن است از طرق مختلف مانند گوش کردن. خواندن. کاوش و اکتشاف انجام پذیرد.

ذخیره سازی و اصلاح مجدد

ذخیره سازی هنگامی مفید و پایدار خواهد بود که یادگیری معنی دار باشد. اگر یادگیری معنی دار نباشد اصلاح یا بازسازی ساختار گذشته امکان نخواهد داشت. در فرایند یادگیری معنی دار است که دانش آموزان تلاش می کنند با مقایسه اطلاعات جدید با اطلاعات قبلی و یا ترکیب آن دو ساختار ذهنی شان را اصلاح کنند.

کنترل، هدایت و تحلیل

کارکرد کنترل و هدایت به این معنی است که تدریس باید آن چنان موثر باشد که اندیشه و همت دانش آموزان را در فرآیند فعالیتهای زندگی جهت دهد و تحت کنترل در آورد. این کنترل به هیچ وجه به معنی کنترل از بیرون نیست بلکه یک کنترل درونی است یعنی عمل. اندیشه و الگوی شخصیتی معلم آن چنان مورد توجه دانش آموزان قرار می گیرد که خط مشی کلی فعالیتهای آنها را شکل می دهد و موجب تغییر و تحول آنها در فرایند تدریس می شود.

عوامل مهم و مؤثر در تدریس

۱- ویژگی های شخصیتی و علمی معلم

ویژگی های شخصیتی معلم و نقش آن در تدریس

تأثیر شخصیت و رفتار معلم در فرآیند تدریس

تأثیر شخصیت علمی معلم در فرآیند تدریس

۲- ویژگی های شاگردان و تأثیر آن در فرآیند تدریس

۳- اثر برنامه و ساختار نظام آموزشی در فرآیند تدریس

۴- تأثیر فضا و تجهیزات آموزشی در فرآیند تدریس

ویژگی های شخصیتی معلم و نقش آن در تدریس

در این ویژگی ها معلمان به دو محور اساسی توجه کافی و کامل دارند عده ای شاگردنگر هستند که دانش آموزان را محور فعالیتهای آموزشی می دانند و به رشد همه جانبه ی شاگردان توجه دارند و انتقال دانش برای پرورش آنها بکار می گیرند و دسته ی دیگر درس نگر هستند و مواد درسی را محور اصلی فعالیتهای آموزشی، مد نظر آنها است و به

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

علوم وفنون رغبت نشان می دهند و تلاش می کنند دانش و آگاهی خود را گسترش دهند و با نگرش فلسفی و اطلاعات علمی که دارند دانش آموزان را بسوی خود جلب کنند.

تأثیر شخصیت و رفتار معلم در فرآیند تدریس

معلم باید در رفتار و اعمالش آن قدر بزرگوار باشد نمونه والگوی شاگردان قرار گیرد و آنها را آزاده بار بیاورد و به آنها بیاموزد که انسانیت قابل تحقق است و خود نمونه ی انسان کامل باشد. و با خلوص نیت خود، در جهت هدفهای الهی و انسانی گام بردارد و در همه حال متوجه خدا باشد و به او توکل کند.

تأثیر شخصیت علمی معلم در فرآیند تدریس

هر اندازه معلم دارای رفتار مطلوب انسانی باشد ولی از نظر علمی ضعیف و ناتوان باشد مورد قبول شاگردان واقع نخواهد شد، شخصیت متعادل همراه با تسلط علمی معلم، را از نظر شاگردان با ارزش و اعتبار می سازد. معلمی از نظر علمی قوی است که به روشهای ارائه محتوا و چگونگی برقراری ارتباط آگاه و برآن مسلط باشد و به روشهای جدید روانشناسی و علوم فناوری بویژه روانشناسی تدریس و یادگیری، اطلاعات کافی داشته باشد.

ویژگی های شاگردان و تأثیر آن در فرآیند تدریس

آگاهی از فرآیندهای شناختی شاگردان در سنین مختلف از ضروری ترین وظایف معلم است ، زیرا فرآیند رشد شاگردان ، علایق و میزان انگیزش، بلوغ عاطفی، سوابق اجتماعی و تجارب گذشته، عواملی هستند به روش کار معلم در کلاس اثر می گذارند.

دانش آموزان صفات زیادی مانند راستگویی، دروغگویی، اضطراب، شهامت پرخاشگری و بسیاری صفات مطلوب و نامطلوب دیگر با خود از خانواده به مدرسه می آورند. معلم باید آگاه باشد بدون شناخت شاگردان و بدون آگاهی از فرآیند رشد ذهنی، عاطفی و اجتماعی و حتی بدون همکاری والدین نمی توانند در انجام وظایف آموزشی موفق باشد.

اثر برنامه و ساختار نظام آموزشی در فرآیند تدریس

ساختار نظام آموزشی یک جامعه اعم از نگرشها، باورها، برنامه ها و آیین نامه ها ... می توانند روش تدریس معلم را تحت تأثیر قرار دهند. آیین نامه های خشک و انعطاف ناپذیر، تصمیم گیریهای غیر تخصصی ، گزینش معلم، توجه یا عدم توجه نظام آموزشی به نیازهای شاگردان و جامعه عدم نظارت و کنترل سالم و ارزشیابی های اصولی و غیر اصولی و ... همه می توانند تدریس معلم را تحت شعاع قرار دهند.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

پس برنامه باید متکی بر رشد همه جانبه ی شاگردان در رسیدن به هدف آموزش و پرورش و رفع نیازهای آتی و آنی شاگردان و جامعه باشد.

نه انتقال برنامه ها و محتوی درسی از یک نسل به نسل دیگر، برنامه برحسب نیاز منطقه و توانایی شاگردان تنظیم شود، یادگیری مواد درسی، پیوسته همراه با کشف و حل مساله باشد نباید مقید به یک متن از پیش تعیین شده و قالبی و کلیشه ای باشد.

تأثیر فضا و تجهیزات آموزشی در فرآیند تدریس

علاوه بر معلم، فضا و تجهیزات آموزشی مناسب، در کیفیت تدریس معلم بسیار مؤثر است.

نداشتن میز و نیمکت، کیفیت نامطلوب تخته گچی، عدم نور کافی، کلاسهای سرد و تاریک با پنجره های مشرف به خیابان، غیر بهداشتی بودن کلاس و نداشتن امکانات ورزشی و زمین بازی و کتابخانه و آزمایشگاه و می تواند روش تدریس معلم را تحت تأثیر قرار دهند.

نمونه سوالات

۱. مهمترین دلیل یا دلایل برداشت چند گانه از مفهوم تدریس چیست ؟

الف- اختلاف در ترجمه ب- ضعف دانش پایه

ج- برداشت نادرست معلمان د- همه موارد

۲. بیان مستقیم و صریح دانش و مهارت ها از طریق معلم به دانش آموز

الف. ارادی ب. توصیفی

ج. علمی د. موفقیتی

۳. رابطه مفاهیم تدریس، پرورش، آموزش و حرفه آموزی را بیان کنید؟ جواب ص ۵۹

۴. هدف از تدریس را بیان کنید.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۵. کدام گزینه از کارکردهای درونی تدریس نمی باشد؟

الف. کنش متقابل ب. کنترل و هدایت

ج. پیش بینی نقاط ضعف د. اصلاح ساختارهای شناختی

۶. کارکردهای تدریس را توضیح دهید. جواب ص ۸۳

۷. کدام گزینه پیش نیاز سایر کارکردهای تدریس می باشد؟

الف. ذخیره سازی و اصلاح مجدد ب. ایجاد عدم تعادل در دانش آموزان

ج. کنترل و هدایت د. ایجاد انگیزه

۸. یکی از کارکردهای درونی تدریس ذخیره سازی و اصلاح مجدد است آن را توضیح دهید. جواب ص ۸۶

۹. در کدام کارکرد تدریس معلم باید ساخت شناختی قبلی دانش آموز را زیر سوال ببرد؟

الف. ایجاد انگیزه ب. ایجاد عدم تعادل در دانش آموزان

ج. کسب اطلاعات جدید د. ذخیره سازی اطلاعات

۱۰. کدامیک از گزینه های زیر جزء سه ملاک اصلی برای تنظیم محتوا نیست؟

الف. توالی ب. مداومت

ج. مکان د. وحدت

۱۱. چهار عامل موثر بر تدریس را نام ببرید.

۱۲. در اولین دسته از سازه ها که معطوف به اهداف عینی تدریس و محصول نگرش روان شناسان می باشند

الف. رفتارگرا ب. سازنده گرا

ج. شناخت گرا د. پساساختارگرا

۱۳. عوامل محدود کننده تدریس را نام ببرید و تأثیر هر گروه از این عوامل را بر فرایند تدریس به اختصار توضیح دهید. جواب ص ۹۹

مهارت چهارم: مدیریت کلاس درس

مقدمه مهارت

مدیریت کلاس درس همانند مدیریت سایر موقعیتهای اجتماعی مستلزم داشتن مهارت در کارکردهایی چون طراحی، سازمان دهی، رهبری، نظارت، کنترل و ارزشیابی است. توجه به این وظایف و انجام درست آن، کلاس درس و محیط آموزشی را برای دانش آموزان موثر و لذت بخش خواهد کرد. از این رو در این مهارت مباحثی در خصوص مدیریت کلاس درس مطرح می شود.

مدیریت کلاس

توجه سریع و مثبت معلّم هنگامی که دانش آموز رفتار مطلوب انجام می دهد می تواند بسیار موثر و تقویت کننده باشد، ابزارهای ایفای نقش نیز می توانند در دستیابی به رفتار مورد نظر موثر باشند مانند گفتن موکد و سریع عبارتی چون: یک کمی صبر کن منتظر نوبت خود باش بس است اگر رفتار توصیه شده سه ماه اجرا و بررسی و پیگیری شوند اثر بخشی آن ها مشاهده خواهند شد در هر صورت موارد ذیل برای کاهش یا حذف رفتارهای بیش از حد نامطلوب پیشنهاد می شود.

الف) به رفتار نامطلوب توجه نکنید و آن را نادیده بگیرید.

ب) به رفتارهای مطلوب توجه کنید.

ج) رفتار مطلوب را از رفتار نامطلوب تفکیک و سپس رفتار مطلوب را تقویت کنید.

د) محرک ناخوشایند را که علل و عوامل رفتار نامطلوب است از محیط حذف نمایید.

ه) در صورتی عدم نتیجه گیری رفتار نامطلوب را تنبیه کنید.

راهبردهایی برای مقابله با رفتارهای نامطلوب ضعیف

از شیوه های فراخوانی سر مشق گیری تقویت کردن و شکل دهی رفتار مطلوب استفاده کنند مانند نشان دادن یک فیلم برنامه تلویزیونی یا شرح توصیف یک الگوی مناسب و مطلوب آغاز شود. یکی از روشهای موثر در فرایند شکل

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

دهی رفتار مطلوب به کارگیری نوعی قرارداد توافقی است. به طور مثال شما می توانید با دانش آموز خود توافق کنید که اگر او هر روز رفتار مطلوبی انجام دهد از مقابل پاداش دریافت نماید یا به عنوان عضو فعال گروه در کلاس پذیرفته شود.

مهارت های مدیریتی

یکی از مهارت های معلم اثر بخشی نرمی و ملایمی او در اجرای فعالیت های آموزشی است. سرانجام اینکه معلم اثر بخش علاوه بر هدایت فعالیت های آموزشی به صورت انفرادی با مدیریت خوب خود فعالیت های گروهی را نیز در کلاس درس تقویت می کند.

برنامه ریزی برای کنترل سوگیری

ابتدا انتظار می رفت نیمی از تعاملات یا کنش متقابل معلمان با دانش آموزان سمت چپ و نیمی دیگر با دانش آموزان سمت راست صورت گیرد، یا اگر کلاسی ده دانش آموز گروه اقلیت و بیست دانش آموز غیر اقلیت داشت پیش بینی می شد که در صد پراکندگی تعاملات تقریباً ۳۳ و ۶۷ در صد باشد اما تحلیل ها داده ها نشان داد که معلمان مورد مشاهده اندکی سوگیری از خود نشان داده اند. به عنوان مثال گروهی از معلمان با دانش آموزان زیبا و جذاب بیشتر تعامل داشتند و گروهی نیز منحصراً با دانش آموزان قوی و توانمند کار می کردند. البته باید توجه داشت که همه سوگیریها زیان آور نیستند. اما بعضی از آن ها مانند سوگیری نسبت به اعضای گروههای اقلیت می تواند موجب کاهش رغبت آنان به فعالیت های آموزشی شود. در پژوهش های دیگری وقتی عکسهایی جذاب و غیر جذاب از دانش آموزان به گزارش آن ها الصاق و از معلمان خواسته شد که در مورد گزارش آن ها قضاوت کنند، معلمان نسبت به دانش آموزانی که عکس جذاب داشتند قضاوت سازگارتر و مطلوب تری ارائه دادند.

برنامه ریزی برای تنوع و انعطاف پذیری

سه مهارت ضروری برنامه ریزی ۱- تولید روشهای آموزشی جایگزین ۲- تشخیص ارزش جایگزین های فرض شده ۳- به کارگیری جایگزین های مفروض در موقعیت های موجود آموزشی و در نهایت مشخص کردن معیارهای نیل به اهداف آموزشی در انتخاب و به کارگیری هر جایگزین معلم می تواند فرآیند رسیدن به هدف نهایی را به مراحل ریز تر تقسیم و توالی آن ها را مشخص نماید به طور مثال معلم می تواند ابتدا پیش آزمون های معلم ساخته استفاده یا تکالیف نوشتاری گذشته دانش آموزان را تحلیل نماید. همچنین معلم می تواند یاد گیرندگان را به گروههای مختلف تقسیم کند مثلاً یاد گیرنده های با موفقیت بالا را با یادگیرنده های با موفقیت پایین هم گروه سازد یا یاد گیرنده های ضعیف را با هم گروه بندی نماید جا به جایی جایگزین های مختلف معمولاً تاکید بر شناخت و یادگیری اجتماعی دارد. به طور

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

مثال برخی بر این باورند هنگامی که مهارت های خواندن تدریس می شود بهتر است گروه بندی بر اساس توانایی خواندن صورت گیرد و یا اگر ادبیات تدریسی شود بهتر است که گروه بندی بر اساس علایق انجام شود.

نمونه سوالات

۱. در فرآیند یادگیری، یادگیرندگان روی چه چیزی باید متمرکز شوند.

الف) عادت های کلیشه ای **ب) ماهیت**

ج) کنجکاوی د) خلاقیت

۲. چه راهبردهای برای مقابله با رفتارهای نامطلوب وجود دارد. آنها را فهرست کنید. جواب ص ۱۵۲

۳. کدامیک از گزینه های زیر جزء موارد کاهش یا حذف رفتارهای بیش از حد نامطلوب نیست؟

الف) به رفتار نامطلوب توجه نکنید و آن را نادیده بگیرید

ب) به رفتارهای نامطلوب توجه کنید

ج) رفتار مطلوب را از رفتار نامطلوب تفکیک و سپس رفتار مطلوب را تقویت کنید

د) محرک ناخوشایند را که از علل و عوامل رفتار نامطلوب است از محیط حذف نمائید.

۴. برای حذف یا کاهش رفتارهای بیش از حد نامطلوب چه مواردی را پیشنهاد می کنید. جواب ص ۱۴۱

۵. کدام مهارت جزء مهارت های مدیریتی معلم است؟

الف - نرمی و ملایمی او در اجرای فعالیت آموزشی

ب- سخت گیری او در اجرای فعالیت های آموزشی

ج- هدایت فعالیت آموزشی به صورت انفرادی

د- هدایت های او در اجرای فعالیت های گروهی

۶. سه مهارت ضروری برنامه ریزی برای تنوع و انعطاف پذیری را نام برده و توضیح دهید. جواب ص ۱۶۴

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۷. کدام یک از گزینه های زیر جزء سه مهارت ضروری برای برنامه ریزی جهت تنوع و انعطاف پذیری در کلاس درس نیست؟

الف) تولید روشهای آموزشی جایگزین

ب) تشخیص ارزش جایگزین های فرض شده

ج) به کارگیری جایگزین های مفروض در موقعیت های موجود آموزشی

د) به کارگیری جایگزین های مفروض در موقعیت های آتی آموزشی

۸. اثرات منفی سوگیری معلم در کلاس درس را توضیح دهید. جواب ص ۱۶۴

مهارت پنجم: هدفهای آموزشی و منابع تعیین آن ها

مقدمه مهارت

این مهارت شامل مطالبی همچون تعریف و تحلیل اهداف آموزشی، منابع تعیین آنها، تحلیل و طبقه بندی اهداف صریح آموزشی با توجه به حیطه های یادگیری و سطوح مختلف آن است.

تعریف و تحلیل مفاهیم اهداف آموزشی

تعریف هدف: همان موقعیتی است که می خواهیم به آن برسیم و اشتیاق به رسیدن آن، محرک فعالیتهای معینی است که وصول آن را ممکن می سازد.

در تعیین و تنظیم اهداف آموزشی، از هر منظری که تعریف شوند، اصول زیر را باید در نظر گرفت:

۱. روش و وسیله باید متناسب با هدف انتخاب شود.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۲. اگرچه هر فعالیت آموزشی پیش از شروع آن فعالیت تعیین می گردد اما نباید تغییر ناپذیر و غیر قابل انعطاف باشد.
۳. هدف باید فرد را به فعالیت بر انگیزد و به فعالیت او جهت دهد .
۴. هدف تربیتی باید با اوضاع و احوال محیط شخص موافق باشد.
۵. هدفهای تربیتی باید عینی و قابل تصور و تحقق باشند.

ضرورت تعیین و تنظیم هدفهای آموزشی

دلیل وجودی هر نظام آموزشی ، تحقق فعالیتهای همان نظام است و براساس هدفهای آموزشی است که برنامه ریزی آموزشی ، برنامه ریزی درسی فعالیتهای درون نظام آموزشی شکل می گیرد .

چنانچه معلمان هدفهای آموزشی تعریف شده و روشنی داشته باشند :

فرایند یاد دهی - و یادگیری بهتر اتفاق خواهد افتاد ؛

نتایج یادگیری موثرتر و مطلوب تر خواهد بود ؛

ارزشیابی با کیفیت بهتری انجام خواهد گرفت ؛

دانش آموزان خود ارزشیاب خواهند شد .

اگر اهداف آموزشی تعیین نشود و یا مبهم بماند، هیچ مبنای معتبری برای طراحی و انتخاب محتوا، مواد، وسایل، و روشهای تدریس در دست نخواهد بود.

منابع تعیین هدفهای آموزشی

از منظر علوم و دیدگاههای مختلف، منابع تعیین اهداف آموزشی متغیر و متفاوت است .

از نگرشهای مختلف می توان این نتیجه را گرفت که هدف های تربیتی هر جامعه بر اساس فلسفه ی اجتماعی آن جامعه تعیین می شود.

لذا برنامه ریزان درسی و معلمان باید به این ۳ منبع توجه کنند :

نیازهای دانش آموزان

نیازهای جامعه

معروف ترین طبقه بندی ، که به طبقه بندی بلوم ، معروف است اهداف آموزشی در ۳ حیطه:

شناختی

عاطفی

و روانی- حرکتی قرار می گیرند.

حیطه های اهداف آموزشی

روانشناس تربیتی اهداف آموزشی را با توجه به ویژگیهایشان به شکلهای مختلف طبقه بندی کرده اند. معروف ترین طبقه بندی به طبقه بندی بلوم معروف است. در طبقه بندی بلوم اهداف آموزشی در سه حیطه ی شناختی ، عاطفی و روانی- حرکتی قرار می گیرند. هر یک از این طبقات دارای سطوح مختلفی هستند ولی با این حال به صورت یکپارچه عمل می کنند.

هدفهای حیطه ی شناختی بر یادآوری و بازسازی آنچه آموختنش ضروری است تاکید دارد. در این حیطه هدفها از ساده ترین سطح شناخت به پیچیده ترین و از امور ذاتی محسوس به امور معنوی و غیر محسوس تنظیم میشود.

حیطه های شناختی

دانش

درک و فهم: ۱. ترجمه (برگردان) ۲. تفسیر ۳. برون یابی

کاربرد:

سطح اول: تجزیه موضوع به اجزای تشکیل دهنده و شناخت عناصر

سطح دوم: شناخت روابط بین اجزا

سطح سوم: شناخت عناصر سازمان دهنده

ترکیب

ارزشیابی

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

دانش: به توانایی یادسپاری اندیشه ها و حقایق علمی، و بازیافت و تشخیص مجدد آن ها در اصطلاح روان شناسی تربیتی گفته می شود. در این سطح سر نخ ها، علایم و کلید ها می توانند در بازشناسی دانش ما موثر باشند و یادگیری در این سطح جنبه ی حفظی دارد.

درک و فهم: یادگیری در این سطح عبارت است از توانایی پی بردن به مفهوم یک مطلب و تبیین آن با جملاتی که شخص خودش می سازد بیان که میان آن مطلب با مطالب دیگر چندان ارتباطی برقرار کند.

الف) ترجمه: مهارت برگرداندن یا تغییر دادن مطالب از شکلی به شکل دیگر بدون این که معنی و محتوای آن دگرگون شود.

ب) تفسیر: شامل تفکر درباره ی اهمیت نسبی اندیشه هایی است که فهمیدن آن ممکن است مستلزم نظم بخشی مجدد اندیشه ها به صورت ترکیبی تازه، از ذهن فرد باشد.

ج) مهارت: در تعمیم دادن یا به کارگیری اطلاعات در طول زمان به منظور پیش بینی نتایج خاص.

کاربرد: اهداف در سطح کاربرد عبارت است از توانایی استفاده از مفاهیم انتزاعی، اصول علمی، قوانین، اندیشه ها، قضایا و روشها در موقعیت مناسب و جدید، بدون ارائه هیچ گونه راه حلی.

تجزیه و تحلیل: مهارتهای تجزیه و تحلیل در سطح بالاتر از دانش و درک و فهم قرار می گیرند. تحلیل بر شکستن مطالب به اجزای تشکیل دهنده ی آن و یافتن روابط بین اجزا و نحوه ی سازمان یافتن آنها تاکید دارد. این سطح مستلزم گذشتن از مراحل دانش، فهمیدن و کاربرد است.

ترکیب: در این مرحله یادگیرنده می تواند عواملی را که در مرحله ی تجزیه و تحلیل از یکدیگر منفک کرده به طریقی نو برای اخذ معنی جدید ترکیب کند.

ارزشیابی: به توانایی قضاوت کمی و کیفی درباره ی پدیده های علمی بر اساس معیار متقاعد کننده، ارزشیابی گفته می شود. در این سطح فرد دارای تفکر انتقادی خواهد شد.

حیطه ی عاطفی

هدفهای حیطه ی عاطفی بر نگرشها، عواطف، علایق و ارزشها مبتنی است. ترتیب طبقه بندی هدفهای حیطه ی عاطفی بر اساس جذب ارزش در ساختار ذهنی صورت گرفته است.

دریافت و توجه کردن: پایین ترین سطح حیطه ی عاطفی است که از وجود الگو یا پدیده خبر می دهد و میل به تحمل شنیدن یا دیدن آن را نمایان می سازد.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

پاسخ دادن: در این مرحله به پاسخ و سپس اشتیاق به پاسخ به وجود می آید و فرد عملاً کاری انجام می دهد.

ارزش گذاری: در این مرحله الگو یا پدیده با ارزش جلوه می کند و فرد نسبت به آن پدیده متعهد می شود.

سازماندهی ارزشها: عبارت است از ادغام ارزشهای مختلف و رفع تعارض بین آنها

درونی شدن ارزشها: در این مرحله فرد دارای نظامی از ارزشها می شود که رفتار فرد را برای مدت طولانی کنترل می کند.

حیطه ی روانی – حرکتی

این حیطه بیشتر شامل مهارتهای عملی در زمینه های فنی و حرفه ای، تربیت بدنی، هنر، کار آزمایشگاهی و ... است.

مشاهده و تقلید: حرکت مورد نظر را مشاهده کند.

اجرای بدون کمک:

- اجرای آگاهانه ی دستور العمل ها

- انتخاب بهترین روشها

- اجرای مکرر عمل بدون کمک

دقت در عمل: انجام عمل با دقت، ظرافت و سرعت

هماهنگی حرکات: برقراری هماهنگی بین حرکات و رعایت نظم و کارایی

عادی شدن عمل: انجام عمل با حرکات دقیق و موزون.

نمونه سوالات

۱. کدامیک از گزینه های زیر جزء اصول تعیین و تنظیم اهداف آموزشی نیست؟

الف- روش و وسیله باید متناسب با هدف انتخاب شود

ب- هدف باید فرد را به فعالیت برانگیزد و به فعالیت او جهت دهد

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

ج- هدف تربیتی باید با اوضاع و احوال محیط شخص موافق باشد

د- هدف‌های تربیتی باید ذهنی و غیر قابل تصور باشد

۲. هدف آموزشی را در ۴ سطر تعریف و تحلیل کنید. جواب ص ۱۷۸

۳. اگر اهداف آموزشی تعیین شود مبنای معتبری برای طراحی، انتخاب محتوی، مواد، وسایل و خواهد بود.

الف - برنامه

ب۔ نتائج

ج- روش‌های تدریس

د- روشهای اجرا

۴. ضرورت تعیین و تنظیم هدف‌های آموزشی را بنویسید. جواب ص ۱۷۹

۵. شناخت نیازهای دانش‌آموزان از مهمترین وظایف و است.

الف- مدیر مدرسه و طراح آموزشی

ب- معلم مدرسه و طراح آموزشی

ج- وزیر آموزش و پرورش

د- وزیر آموزش عالی

۶. منابع تعیین هدف‌های آموزشی را بنویسید. جواب ص ۱۸۰

۷. کدامیک از گزینه‌های زیر جزء صافی هدفهای آموزشی- آزمایشی هستند.

الف- فلسفه آموزش و پرورش و روان شناسی عمومی

ب۔ روان شناسی عمومی و روان شناسی تربیتی

ج- فلسفه آموزش و پرورش و روان‌شناسی تربیتی

د- روان‌شناسی تربیتی و جامعه‌شناسی عمومی

۸. چرا برنامه‌ریزان درسی و معلمان باید به سه منبع تعیین هدف‌های آموزشی (نیازهای دانش‌آموزان، جامعه

و متخصصان) توجه کنند. توضیح دهید؟ جواب ص ۱۸۲

۹. این حیطه بیشتر شامل مهارت‌های عملی در زمینه‌های فنی و حرفه‌ای، تربیت بدنی، هنر، کار

آزمایشگاهی و..... است.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

الف- روانی - حرکتی

ب- شناختی

ج- نگرشی - عاطفی

د- همه موارد

۱۰. حیطه های اهداف آموزشی را نام ببرید. جواب ص ۱۸۴

۱۱. هدفهای حیطه ی بر نگرشها، عواطف، علایق و ارزشها مبتنی است

الف- روانی - حرکتی

ب- شناختی

ج- عاطفی

د- همه موارد

۱۲. مراحل سطوح حیطه شناختی را نام ببرید. و هر یک را توضیح دهید. جواب ص ۱۸۶

۱۳. هدفهای حیطه ی بر یادآوری و بازسازی آنچه آموختنش ضروری است تاکید دارد.

الف- روانی - حرکتی

ب- شناختی

ج- عاطفی

د- همه موارد

۱۴. پایین ترین سطح حیطه ی عاطفی است که از وجود الگو یا پدیده خبر می دهد و میل به تحمل شنیدن یا دیدن آن را نمایان می سازد

الف- ارزش گذاری

ب- پاسخ

ج- دریافت و توجه کردن

د- سازماندهی ارزش ها سوالات

مهارت ششم : طراحی آموزشی و مراحل تحلیل و تنظیم آنها

مقدمه مهارت

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

هدف از طراحی آموزشی، پیش‌بینی و نظم دادن به فرصت‌ها و استفاده بهینه از امکانات در فرآیند یاددهی-یادگیری است. معلمان و طراحان آموزشی باید کلیه درون‌دادها و امکانات موجود در موقعیت را بررسی و مجموع فعالیت‌های لازم برای تحقق اهداف را با نگاهی سیستمی پیش‌بینی و تنظیم نمایند.

رخدادهای آموزشی

به مجموعه فعالیت‌های معلمان و دانش‌آموزان در یک زمان معین برای تحقق هدف‌های معین گفته می‌شود. و شامل دو قسمت است:

الف «فعالیت‌های معلمان: همان روش تدریس است.

ب «فعالیت‌های دانش‌آموزان: به مجموعه فعالیت‌هایی که دانش‌آموزان برای دستیابی به نتایج یادگیری انجام می‌دهند و باید متناسب با اهداف یادگیری و متنوع باشد.

رابطه ی بین هدفها

الف «ارتباط تسلسلی یا متوالی: ارتباط هدف‌ها به گونه ای است که قبل از تحقق هدف پایین تر رسیدن به هدف بالاتر امکان پذیر نیست.

ب «ارتباط هم تراز یا موازی: مفاهیم آموزشی نسبت به هم تقدم ندارند و هدف‌های مربوط به آنها در یک تراز قرار می‌گیرند.

ج «ارتباط ترکیبی: اجزای هدف‌های اجرایی نهایی را در یک سلسله هدف‌های تسلسلی و هم تراز تشکیل می‌دهند.

تعیین رفتار ورودی

رفتار ورودی مهارت‌ها و توانایی‌هایی هستند که دانش‌آموزان باید قبل از شروع یک فعالیت آموزشی از خود نشان دهند تا بتوانند با موفقیت به هدف‌های اجرایی برسند.

تعیین اولین گام آموزش

برای تعیین نقطه ی شروع، از ارزشیابی تشخیصی استفاده می‌شود.

تحلیل و تعیین محتوا

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

محتوا: شامل اصول و مفاهیمی است که به دانش آموزان ارائه می شود تا ورود آنان به فعالیت های آموزشی و رسیدن آنان به هدفهای آموزشی نهایی امکان پذیر شود.

شیوه های تجزیه و تحلیل محتوا برای این که تجزیه و تحلیل محتوا علمی باشد باید دارای چهار خصوصیت زیر باشد:

الف) عینی بودن

ب) منظم بودن

ج) آشکار بودن

د) مقداری بودن

مراحل تحلیل محتوا

۱ « مشخص ساختن هدف تحلیل

۲ « جمع آوری نمونه های مورد تحلیل

۳ « تقسیم مجموعه ی مورد تحلیل به واحد های مختلف

۴ « طبقه بندی واحدها

۵ « ارزیابی عینی طبقه ها

تهیه و تنظیم محتوای آموزشی

۱) میزان علاقه، توانایی و رغبت دانش آموزان

۲) مفاهیم، اصول و قوانین هر علم

۳) ساخت علوم مختلف: منظور از ساخت هر علم، شیوه ای است که دانش اندوخته شده در آن علم یا رشته، بر اساس آن سازمان یافته است.

۴) توالی مطالب: مطالب محتوای آموزشی باید با توجه به ساخت ویژه آن رشته و یادگیری های قبلی دانش آموزان تنظیم شود.

۵) تازگی موضوع: موضوع محتوای آموزشی باید متناسب با شرایط و نیازهای روز و منطبق با مآخذ جدید و معتبر علمی باشد.

۶) میراث فرهنگی

۷) پروراندن مفاهیم اساسی و روشها

۸) ارتباط با مسائل روز

۹) انطباق با زمان آموزش

۱۰) پایه ای برای آموزش مداوم «آموزش بعدی»

۱۱) فرصت مناسب برای یادگیری چند گانه

تحلیل و تعیین روش آموزش

به فعالیتهای معلم در کلاس روش آموزش گفته می شود.

روش آموزش تعیین کننده ی نوع فعالیت معلم و زمینه ساز فعالیت های دانش آموزان در کلاس است. روش آموزش تنها به سخنرانی معلم اطلاق نمی شود بلکه فعالیتهایی چون استفاده از فیلم یا ریز رایانه، نظارت و رهبری آموزش انفرادی، صامت خوانی در کلاس و... را شامل می شود.

تحلیل و انتخاب وسایل آموزشی

- انتخاب وسیله مناسب مستلزم شناخت وسایل است معلم باید انواع وسایل را بشناسد و نحوه کاربرد آنها را بداند و از میزان تاثیر آنها در کیفیت یادگیری آگاه باشد.

- وسایل آموزشی را از نظر نقشی که در فرایند آموزش دارند می توان به دو دسته وسایل آموزشی تسهیل کننده آموزش را عینی و فهم مطالب را آسان می کنند در فعالیتهای آموزشی معلم باید سعی کند با بهره جویی از روشها و وسایل مختلف، شرایط لازم را برای کسب دانش نگرشهای مطلوب شاگردان کسب کند

تحلیل مفهومی وسایل آموزشی

وسایل آموزشی به کلیه تجهیزات و امکانات اطلاق می شود که می توانند در محیط آموزشی شرایطی را به وجود آورند که در آن شرایط یادگیری سریعتر، بهتر، آسانتر، بادوام تر و موثرتر صورت بگیرد

انواع وسایل آموزشی و نقش آنها

وسایل آموزشی با توجه به نقشی که در آموزش دارند به دو دسته تقسیم می شوند

الف) وسایل آموزشی معیاری: جزء فرایند یادگیری هستند و در هدفهای فعالیت آموزشی آورده شده اند (مانند ابزارهای آموزشی در رشته فنی و حرفه ای)

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

ب) وسایل آموزشی تسهیل کننده: جزء معیارهای یادگیری نیستند و آموزش را عینی و فهم مطالب را آسانتر می کنند مانند فیلم و اسلاید

نقش وسایل آموزشی

۱- اساس قابل لمس برای تفکر و ساختن مفاهیم فراهم می کنند

۲- سبب ایجاد علاقه در امر یادگیری دانش آموزان می شود

۳- فراهم ساختن پایه های یادگیری تدریجی و تکمیلی

۴- در اختیار قرار دادن تجارب واقعی و حقیقی

۵- فراهم نمودن پیوستگی افکار

۶- گسترش دامنه لغات فراگیر

۷- انتقال سریع معنا و مفاهیم آموزشی

۸- افزایش عمق و میزان یادگیری

انواع وسایل آموزشی

تصاویر آموزشی

تصاویر آموزشی یا نور تابند و یا غیر نور تاب * ارزش آموزشی تصاویر متحرک صدادار معمولاً از سایر تصاویر آموزشی بیشتر است

تصاویر کاغذی

متداولترین و ارزان ترین وسیله آموزشی هستند مانند نقشه

انواع وسایل آموزشی

تابلوهای آموزشی

اگر به طور صحیح بکار گرفته شوند در کیفیت آموزش و یادگیری بسیار موثرند - مانند تابلوهای گچی - مغناطیسی

پروژکتورها و ماشینهای آموزشی

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

پروژکتور ، اوپک ، فیلم استریپ

معیار انتخاب وسایل آموزشی

(۱) ویژگیهای آموزشی وسیله

وسایلی که انتخاب می شوند باید علاوه بر ارائه و انتقال مطالب و مفاهیم جدید ، در صورت لزوم امکان تکرار فرا گرفته های گذشته را فراهم آورند و توجه و علاقه شاگردان را نسبت به موضوع آموزش جلب کند

(۲) ویژگیهای فنی وسیله

(۱-۲) توانایی انتقال پیام مورد نظر

(۲-۲) قابلیت عمل و نقل

(۳-۲) سهولت کاربرد

(۴-۲) سهولت دستکاری و تعمیر

(۵-۲) قابلیت رجوع

(۳) شرایط و امکانات اجرایی

(۱-۳) تعداد فراگیران

(۲-۳) وضعیت و اندازه کلاس

(۳-۳) زمان لازم

(۴-۳) در دسترس بودن

(۵-۳) اقتصادی بودن

مراحل تحلیل و تعیین نظام ارزشیابی

۱. تغییرات مورد نظر باید دقیقا تعریف شود

۲. معیار موفقیت دانش آموز که برای قضاوت درباره عملکرد او ورد استفاده قرار میگیرد ممکن است مطلق یا نسبی باشد.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۳. با توجه به انتظاراتی که معلم از بازده دارد نوع سوالات را مشخص کنیم.

الگوهای طراحی بر اساس مفاهیم ارائه شده

(۱) الگوی طراحی بر اساس عوامل چهارگانه

(۲) الگوی طراحی آموزشی بر اساس عوامل پنج گانه

نمونه سوالات

۱. در رخدادهای آموزشی فعالیت های معلمان، همان است.

ب- روش تدریس

الف- روش تجزیه و تحلیل

د- هدف آموزشی

ج- برنامه آموزشی

۲. منظور از رخدادهای آموزشی چیست؟ جواب ص 212

۳. ارتباط اجزای هدف های اجرایی و نهایی را در یک سلسله هدف های تسلسلی و همتراز تشکیل می دهد.

ب- ترکیبی

الف- تسلسلی یا متوالی

د- موازی

ج- همتراز

۴. انواع ارتباط بین اهداف آموزشی را بنویسید. جواب ص ۲۱۴

۵. کدام یک از گزینه های زیر در تجزیه و تحلیل محتوا وجود ندارد.

ب- آشکاربودن

الف- منظم بودن

د- مقداری بودن

ج- ذهنی بودن

۶. چهار خصوصیت تجزیه و تحلیل محتوی علمی را نام ببرید و هر یک را توضیح دهید. جواب ص ۲۲۱

۷. کدام یک از گزینه های زیر در تجزیه و تحلیل محتوا وجود ندارد.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

الف- منظم بودن ب- آشکاربودن

ج- ذهنی بودن د- مقداری بودن

۸. مراحل تحلیل محتوی را بنویسید. جواب ص ۲۲۲

۹. پر ارزش ترین واحدی که در تجزیه و تحلیل محتوا باید مدنظر قرار گیرد کدام است؟

الف. نمادها ب. مضمونها

ج. شخصیت های مطرح شده در متن د. کلمه ها

۱۰. بهترین راهنما و معیار برای انتخاب وسایل آموزشی هدف های آموزشی محسوب می شوند

الف- کلی ب- جزئی

ج- عینی د- ذهنی

۱۱. مفهوم (وسیله آموزشی) را به درستی تحلیل و تعریف کنید.

۱۲. کدامیک از گزینه های زیر جزء مهمترین ویژگی های فنی یک وسیله آموزشی نیست؟

الف- توانایی انتقال پیام مورد نظر ب- سهولت کاربرد

ج- عدم رجوع پذیری د- قابلیت حمل و نقل

۱۳. شش مورد از اهمیت های وسایل آموزشی را به اختصار باز گو کنید

۱۴. با توجه به الگوی طراحی آموزشی بر اساس عوامل چهارگانه، ارزشیابی تشخیصی در کدام مرحله زیر قرار دارد؟

الف) تحلیل و تعیین هدف های آموزشی ب) تحلیل موقعیت آموزشی

ج) تحلیل و تعیین محتوی، روش و وسیله د) تحلیل و تعیین نظام ارزشیابی

۱۵. مراحل تحلیل و تعیین نظام ارزشیابی را بنویسید. جواب ص ۲۲۵

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۱۶. مراحل طراحی در الگوی طراحی آموزشی دانشگاه آیندیان با تعیین شروع می شود.

الف) ارزشیابی

ب) اجرا

ج) هدف

د) محتوی

۱۷. با رسم الگوی طراحی آموزشی دانشگاه آیندیان جایگاه ارزشیابی را مشخص کنید. جواب ص ۲۲۵

مهارت هفتم : روش تنظیم برنامه درسی ترمی و روزانه

مقدمه مهارت

در این مهارت با ارائه چند الگو و طرح درس سعی بر این است که دانشجویان مطالب آموخته شده در خصوص طراحی آموزشی را عملاً به اجرا در آورند.

مراحل تنظیم طرح درس ترمی

گام اول: برنامه درسی یا جلسات آموزشی را برای یک ترم یا سال تحصیلی با محاسبه تعداد روز یا هفته یا ساعت تنظیم نمود.

گام دوم: بر حسب اهمیت و کیفیت مطالب و با توجه به اهداف آموزشی بر کل ساعات اختصاص یافته به آموزش ، با احتساب فرصت های لازم برای تمرین و مرور تقسیم شود.

گام سوم: هدف کل هر جلسه باید با توجه به عنوان درس دقیقاً نوشته شود.

گام چهارم: معلم باید فعالیت های تکمیلی مورد نیاز بیرون از کلاس را پیش بینی کند.

روش نگارش و تنظیم طرح درس روزانه

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

طرح درس روزانه شامل پیش بینی و تنظیم مجموعه فعالیت هایی است که معلم از پیش برای رسیدن به یک یا چند هدف آموزشی در یک جلسه تدریس تدارک می بیند.

بدون تدوین یک طرح درس هم می توان کلاس را اداره کرد اما نوشتن یک طرح در خوب معلم را قادر می سازد در طول دوره آموزشی منظم و سیستمی فکر کند و کلیه عوامل موثر در تدریس را پیش بینی نماید.

مراحل تنظیم طرح درس روزانه

۱. تعیین موضوع یا عنوان درس
۲. تعیین هدف کلی درس
۳. تعیین و نگارش عناوین فرعی یا رئوس مطالب
۴. نگارش و تنظیم هدف های جزئی درس
۵. نگارش و تنظیم هدف های رفتاری
۶. تعیین رفتارهای ورودی و دانسته های پیشین دانش آموزان
۷. تهیه و تنظیم سوال های لازم برای اجرای ارزشیابی تشخیصی
۸. تعیین و تنظیم مراحل ارائه محتوا

نمونه سوالات

۱- کدام گزینه از گام های تنظیم طرح درس ترمی نمی باشد؟

الف) محاسبه تعداد روز و ماه برای یک ترم ب) پیش بینی فعالیت ها

ج) تعیین هدف کلی د) تعیین هدف رفتاری

۲- برای تنظیم جدول فعالیت های آموزشی و برنامه درسی در یک ترم باید تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

الف) هدف های آموزشی ب) موقعیت آموزشی

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

ج) محتوی، روش و وسیله (د) نظام ارزشیابی

۳. در مرحله آمادگی برای تدریس آماده بودن مربوط مرحله آمادگی تدریس نمی باشد.

الف) معلم (ب) دانش آموز

ج) وسایل آموزشی (د) منابع

۴- مراحل تنظیم طرح درس روزانه را بنویسید. جواب سوال ۲۵۴

۵- کدام گزینه از گام های تنظیم طرح درس روزانه نمی باشد؟

الف) تقسیم محتوا بر اساس اهمیت

ب) تعیین اهداف

ج) تهیه و تنظیم سوالات برای ارزشیابی تشخیصی

د) تعیین رفتارهای ورودی

۶- یک جدول فعالیت های آموزشی برای یک جلسه درس تنظیم نمائید. جواب ص ۲۶۱

تعریف تدریس و تحلیل مفاهیم آن

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

مفهوم تدریس: تدریس به آن قسمت از فعالیتهای آموزشی که با حضور معلم در کلاس اتفاق می افتد اطلاق می شود. تدریس بخشی از آموزش است و همچون آموزش یک سلسله فعالیت های منظم، هدف دار و از پیش تعیین شده را در بر می گیرد.

مهارت هشتم: روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم

مقدمه مهارت

در این مهارت سعی شده است روشهای تدریس بر اساس نظم و توالی تحول مطرح شوند. البته تقدم و تاخر زمانی در پیدایش و به کارگیری یک روش به معنای رجحان یک روش بر روش دیگر نیست.

روشهای مطرح شده در این مهارت به ترتیب عبارتند از: روش یادسپاری، روش سخنرانی، روش نمایش علمی

روش یادسپاری

یکی از قدیمی ترین و متداول ترین روش های آموزش به ویژه در رشته هایی چون آموزش زبان -تاریخ -ادبیات است. هدف اصلی این روش ایجاد مهارت دریافت درست اطلاعات و ذخیره سازی آنها در حافظه به منظور بازیافت و بکارگیری آن در فعالیت های مختلف علمی است.

مراحل اجرای روش یادسپاری

مرحله اول: توجه به مطالب

مرحله دوم: نظام اتصال (۱- اتصال کلمه ۲- کلمه جایگزین ۳- کلمه کلید)

مرحله سوم: بسط تصاویر حسی

مرحله چهارم: تمرین یادآوری مطالب

محاسن روش یادسپاری

۱. برای تقویت و فعال نگه داشتن حافظه روش مناسبی است

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۲. پایه اه برای ارتباط و تفکر است.

۳. به صورت فردی و گروهی قابل اجرا است.

۴. خود اتکایی-استقلال در یادگیری -احساس تسلط و کنترل بر آینده را تقویت میکند.

محدودیت های روش یادسپاری

۱. ممکن است منحصر به یادسپاری و یادآوری شده و تفکر و تحلیل نقادی دانش آموزان را تقویت نکند.

۲. روش مناسبی برای تقویت خلاقیت-حل مسئله و پژوهش نیست.

۳. همکاری متقابل دانش آموزان را تقویت نمی کند.

۴. افراد مبتکر و فعال برای زندگی اجتماعی و اقتصادی تربیت نمی کند

مراحل روش سخنرانی

مرحله اول: آمادگی برای سخنرانی (شامل آمادگی از نظر تجهیزات-آمادگی عاطفی و آمادگی از نظر زمان)

مرحله دوم: مقدمه سخنرانی، (ایجاد رابطه بین معلم ودانش آموز و جلب توجه دانش آموز)

مرحله سوم: متن ومحتوای سخنرانی

۱- جامع بودن

۲- محتوا سازمان دهی منطق محتوا(رابطه جزء به کل، همستگی تسلسلی، سازمان دهی بر ساس مقایسه)

۳- استمرار توجه دانش آموز در طول ارائه محتوا(تغییر دادن محرک، تغییر کانال های ارتباطی، فعالیت جسمی، استفاده از طنز، پرسش و پاسخ در حین سخنرانی)

مرحله چهارم: جمع بندی و نتیجه گیری

محاسن روش سخنرانی

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

متناسب با کلاسهای پرجمعیت.

کم هزینه است.

قابلیت تطبیق بالایی دارد.

محدودیت های سخنرانی

معلم متکرم و حده و دانش آموزان غیر فعال اند.

افزایش حالت انفعالی و وابستگی در دانش آموزان.

سازگار با هر معلم نیست.

مراحل اجرای روش نمایش علمی

مرحله اول: آمادگی و جهت دهی

مرحله دوم: توضیح و نمایش

مرحله سوم: تمرین منظم

مرحله چهارم: ارزشیابی

محاسن روش نمایش علمی

۱. مناسب ترین روش برای مهارت های عملی است.

۲. مهارت های پیچیده را میتوان گام به گام تدریس کرد.

۳. موجب کسب تجارب مستقیم دانش آوزان می شو.

۴. کلاس همیشه فعال است و دانش آموز خسته نمیشود.

محدودیت های روش نمایش علمی

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۱. به امکانات و تجهیزات آموزشی نیاز است و در نتیجه هزینه بیشتری می طلبد.

۲. در صورت عدم وجود تجهیزات یادگیری صورت نمی گیرد.

۳. در کلاس های پرجمعیت غیر قابل اجراست.

۴. عموماً تفکر سطح بالا به ویژه خلاقیت را تقویت نمی کند.

مراحل اجرای روش تلفیقی

۱- انتخاب اطلاعات جدید با توجه به تجارب و ساخت شناختی دانش آموزان

۲- توضیح و تشریح مطالب جدید

۳- فراهم کردن زمینه پرسش و پاسخ و بحث گروهی آزاد پس از توضیح مطالب

۴- دریافت باز خور دانش آموزان و ارائه بازخور مناسب به آنان

محدودیت های روش تلفیقی

اغلب از انتقال مستقیم و بیان شفاهی در آموزش استفاده میشود

آرایش کلاس بیشتر به صورت خطی است

نیاز به مهارت هماهنگی و سازماندهی دارد

بیشتر به یادسپاری و یاد آوری مطالب ختم می گردد

معلم تسلط چندانی بر کلاس ندارد زیرا اغلب در حال صحبت کردن است

نمونه سوالات

۱- هدف اصلی این روش ایجاد مهارت دریافت درست اطلاعات و ذخیره سازی آنها در حافظه است.

(ب) سخنرانی

(الف) تلفیقی

(د) یادسپاری

(ج) نمایشی

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۲- روش یادسپاری را توضیح دهید. جواب ص ۲۷۴

۳- کدام یک از گزینه های زیر جزء مرحله اول از مراحل اجرای روش یادسپاری است؟

الف . اتصال کلمه ب. توجه به مطلب

ج. کلمه جایگزین د. نظام اتصال

۴- محاسن و محدودیت های روش یادسپاری را بنویسید. جواب ص ۲۸۱

۵- یادداشت برداشتن از طرف دانش آموزان، اساس کار روش تدریس را تشکیل می دهد

الف . تلفیقی ب (ب) سخنرانی

ج. نمایشی د (د) یادسپاری

۶- مراحل روش سخنرانی را بنویسد. جواب ص ۲۸۵

۷- این روش معمولاً برای آموزش مهارت های روانی - حرکتی استفاده می شود؟

الف . تلفیقی ب (ب) سخنرانی

ج. نمایشی د (د) یادسپاری

۸- مراحل اجرای روش نمایش علمی را نام ببرید جواب ص ۳۰۱

۹- ارزشیابی در این روش باید بر اندازه گیری پیشرفت عملکرد متمرکز شود

الف . تلفیقی ب. سخنرانی

ج. نمایشی د. یادسپاری

۱۰- محاسن و محدودیت های روش نمایش علمی را بنویسید. جواب ص ۳۰۹

۱۱- کدام یک از گزینه های زیر جزء محاسن روش آموزش تلفیقی است؟

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

الف. به سختی قابل اجرا است و نیازی به تخصص سطح بالا دارد

ب. برای دروس مختلف در تمام سطوح تحصیلی کاربرد ندارد

ج. ترکیبی از چند روش مختلف است

د. انعطاف نا پذیر است باتوجه به شرایط نمی توان در آن تغییراتی ایجاد کرد

۱۲- روش تدریس تلفیقی چیست؟ جواب ص ۳۱۰

۱۳- کدام یک از گزینه های زیر جزء معایب روش آموزش تلفیقی نیست ؟

الف. اغلب از انتقال مستقیم و بیان شفاهی در آموزش استفاده میشود

ب. آرایش کلاس بیشتر به صورت غیر خطی است

ج. نیاز به مهارت هماهنگی و سازماندهی دارد

د. بیشتر به یادسپاری و یاد آوری مطالب ختم می گردد

۱۴- مراحل اجرای روش تدریس تلفیقی را بنویسید جواب ص ۳۱۶

۱۵- کدام گزینه زیر از نظر هوکر و آلبراند جزء پنج عامل، علت گسترش و بقای این روش آموزش تلفیقی

نیست ؟

الف. برخورداری از انعطاف بالا

ب. سهولت ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ج. آشنایی معلمان با سایر روشهای آموزشی

د. مدیریت و تشکیلات موجود در مدارس

مهارت نهم : روش های تدریس مبتنی بر تعامل

مقدمه

تدریس مبتنی بر تعامل در موقعیتهای مختلف، و با توجه به محتوا، هدف، آرایش کلاس و امکانات ممکن به روشهای مختلف اجرا می شود. در این مهارت، پنج روش از روشهای مبتنی بر تعامل: روش پرسش و پاسخ، روش ایفای نقش، روش بحث گروهی، روش یادگیری مشارکتی و روش بدیعه پردازی بررسی و تجزیه و تحلیل می شود.

روش پرسش و پاسخ

معلم دانش آموزان را با سؤالات متوالی به تفکر درباره مفهومی جدید تشویق می کند گروهی به این روش سقراطی هم می گویند.

روش پرسش و پاسخ بر سه اصل استوار است

۱) وجود سوال اولیه که کنجکاوی را بر می انگیزد

۲) طرح سؤالات متوالی به منظور استمرار توجه و تفکر

۳) هدایت تلاش ذهنی برای کشف آگاهانه مسئله

محاسن روش پرسش و پاسخ

- تقویت اعتماد به نفس در یادگیرنده
- ایجاد علاقه و تقویت تفکر خلاق
- تقویت قدرت استدلال و اظهار نظر
- تشویق به شرکت در بحث و فعالیت گروهی
- افزایش انگیزه فعالیت، مطالعه و تحقیق

روش ایفای نقش

یک روش تدریس، ریشه در ابعاد فردی و اجتماعی تعلیم و تربیت دارد در بعد فردی به یادگیرندگان کمک می شود تا معنی فرد را در درون دنیای اجتماعی شدن جستجو کنند و تعارض فردی خود را به کمک گروههای اجتماعی حل نمایند.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

در بعد اجتماعی تلاش می شود که دانش آموزان موقعیتهای اجتماعی و مسائل خاص بین فردی را تحلیل کنند و روابط مردم سالارانه را بر موقعیتهای خود حاکم سازند.

مراحل اجرای روش ایفای نقش

ایفای نقش به عنوان یک روش موثر در آموزش بستگی به انجام و کیفیت روش اجرای آن دارد.

در اجرای این روش مراحل زیر باید با ظرافت طراحی اجرا شود :

۱- تعیین موضوع و نوشتن آن به صورت نمایشنامه و طرح مسئله

۲- فراهم کردن ایفا کردن نقش و تعیین نقش های آنها

۳- فراهم کردن امکانات و پردازش صحنه

۴- آماده کردن دانش آموزان برای مشاهده

۵- اجرای نمایش

۶- بحث درباره ی محتوا و ارزشیابی نتایج

۷- تقسیم تجارب و تعمیم آنها

۸- توضیح مختصر در مورد موضوع و هدف نمایش برای تماشاگران

نقش معلم در فرایند اجرای روش ایفای نقش

معلمان مسئول شروع و هدایت و جهت دهی دانش آموزان را بر عهده دارند .

معلمان در اجرای روش ایفای نقش باید اصول زیر را طی کنند :

۱- به عقاید و احساسات دانش آموزان توجه شود.

۲- آگاهی دانش آموزان را نسبت به دیدگاه خود افزایش دهند.

۳- دانش آموزان را به این باور برسانند که برای ایفای یک نقش راهی مختلفی است.

۴- برای تصمیم گیری روش های زیادی وجود دارد.

۵- کمک شود تا احساسات خود را بشناسد.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

معلمان مسئول شروع و هدایت و جهت دهی دانش آموزان را بر عهده دارند .

معلمان در اجرای روش ایفای نقش باید اصول زیر را طی کنند :

- ۱- به عقاید و احساسات دانش آموزان توجه شود.
- ۲- آگاهی دانش آموزان را نسبت به دیدگاه خود افزایش دهند.
- ۳- دانش آموزان را به این باور برسانند که برای ایفای یک نقش راهایی مختلفی است.
- ۴- برای تصمیم گیری روش های زیادی وجود دارد.
- ۵- کمک شود تا احساسات خود را بشناسد.

محاسن روش ایفای نقش

- ۱- شاگردان را برمی انگیزد که با شور و شوق جریان نمایش را دنبال کنند.
- ۲- فراگیران در احساس نقش ایفاگران نقش سهیم میشوند و خود را در صحنه ی نمایش احساس میکنند. این ارتباط در یادگیری تاثیر فراوانی دارد .
- ۳- زمینه ی بحث گروهی فراهم میشود.
- ۴- برای رفع کمرویی و خجالتی بودن تماشاگران.
- ۵- برای دروسی مانند : تاریخ و علوم اجتماعی روش مناسبی است.

معایب روش ایفای نقش

- ۱- برای تحقیق هدفهای پیچیده ی آموزشی مناسب نیست.
- ۲- چون در ظاهر جنبه ی نمایشی و هنری دارد ، یک روش آموزشی جدی تلقی نمی شود.
- ۳- به وقت و تهیه ی تدارکات ، زیاد نیاز دارد.

روش بحث گروهی

گفت وگویی است سنجیده و منظم در باره ی موضوع خاص برای کلاس های ۶ تا ۲۰ نفره کاربرد دارد. شاگردان در فعالیت های آموزشی فعالانه شرکت میکنند و مسئولیت یاد گیری را بر عهده می گیرند.

مراحل اجرای روش بحث گروهی

مرحله اول:

۱- آمادگی و برنامه ریزی و تعیین هدف

۲- انتخاب موضوع

۳- فراهم کردن زمینه های مشترک

۴- تعیین نحوه ی روش آرایش شبکه های ارتباطی

۵- انتخاب افراد و تعیین نقش های آنان

مرحله ی دوم: اجرای بحث گروهی

۱- وظیفه ی کودک در روش بحث گروهی

۲- وظایف شاگردان در جریان بحث گروهی

چه موضوعاتی را میتوان با روش بحث گروهی تدریس کرد؟

۱- مورد علاقه ی شرکت کنندگان در بحث باشد.

۲- شاگردان درباره ی آن اطلاعات لازم را داشته باشند.

۳- درباره ی آن بتوان نظرهای مختلف و متفاوتی اظهار داشت.

۴- به شخصیت معلم اهمیت داده شود.

۵- روش بحث گروهی به معلمی تیز هوش نیاز دارد.

در چه موقعیتی و برای چه هدفی میتوان از روش بحث گروهی استفاده کرد؟

۱- ایجاد علاقه و آگاهی مشترک در زمینه ی خاص

۲- پرورش تفکر انتقادی

۳- توانایی اظهار نظر در جمع

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۴- توانایی مدیریت و رهبری در گروه

۵- تقویت قدرت بیان و استدلال

۶- ایجاد رابطه ی مطلوب اجتماعی

محاسن روش بحث گروهی

۱- با بحث گروهی ، افراد در عقاید و تجربیات یکدیگر سهیم هستند.

۲- همکاری و احساس دوستی در بین اعضا تقویت میشود.

۳- فرصتی فراهم میشود که افراد ، خود را مرد ارزیابی قرار دهند.

۴- اعتماد به نفس تقویت میشود .

۵- قدرت مدیریت و رهبری افراد افزایش می یابد.

۶- قدرت بیان اندیشه منظم و صحبت کردن در جمع افزایش میابد.

معایب روش بحث گروهی

۱- برای کلاسهای پر جمعیت قابل اجرا نیست.

۲- اجرای آن بسیار مشکل و مهارت زیادی احتیاج دارد.

۳- برای شاگردان دوره ی ابتدایی چندان مناسب نیست.

روش یادگیری مشارکتی

روش مشارکتی نوعی از فعالیتهای آموزشی است که در آن دانش آموز به منظور تسلط بر محتوا و آموزش به صورت گروهی کار میکند . اعضای هر گروه از دان آموزان با موفقیت تحصیلی بالا و متوسطه و پایین تشکیل شده است .

دو عامل مهم روش یادگیری مشارکتی

۱- ساختار مشوق مشارکتی: منظور از ساختار مشوق مشارکتی این است که دانش آموزانی که به صورت مشارکتی فعالیت میکنند در دریافت پاداشت به هم وابسته اند.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۲- ساختار وظیفه ی مشارکتی: منظور از ساختار وظیفه مشارکتی این است که به دانش آموز اجازه میدهد با هم بر روی بعضی از وظایف کار کنند و کوششهای خود را به منظور دستیابی به اهداف آموزشی هماهنگ و همسان سازند.

دو هدف عمده روش آموزشی مشارکتی

۱- بهبود درک و فهم و مهارتهای شناختی دانش آموزان در موضوعاتی که تدریس میشود

۲- افزایش مهارت در مقابل اجتماعی و احترام به خرده فرهنگ های موجود در مدرسه

رویکردهای مختلف روش یادگیری مشارکتی

یادگیری مشارکتی در طول دهه های گذشته رویکردهای مختلفی ارائه داده، که بهترین آنها عبارتند از:

۱- تقسیم بندی دانش آموزان به گروه های پیشرفت تحصیلی ۲- گروههای بازی - مسابقه

۳- گروههای مبتنی بر استقلال فردی ۴- فعالیت های تکمیلی

نا گفته نماند هر کدام از روش های مذکور از نظرات فشار نوع وظیفه ای که دانش آموزان انجام میدهند تفاوت دارند. یعنی در بعضی از رویکردها دانش آموزان به صورت گروهی تکالیف و وظایف خود را انجام میدهند و در رویکرد دیگر ممکن است وظایف بین انحصای گروه تقسیم نشده باشد. و در صورت لزوم از دیگری کمک بگیرد. اما وجه مشترک همه آنها، پیشرفت تحصیلی بر اساس کمک و مساعدت به یکدیگر است.

ساختار ویژگی های خاص روش یادگیری مشارکتی

اصولاً این سوال مطرح است که چه تفاوت های اساسی بین روش مشارکتی و سایر فعلیتهای آموزشی مربوط به گروههای کوچک وجود دارد. که عامل اصلی تفکیک و تمایز روش یادگیری مشارکتی از سایر گروههای کوچک را می توان در عامل انگیزه جستجو کرد. چرا که انگیزه در راهبردهای آموزشی بسیار مهم است. و باید از سه ویژگی مهم برخوردار باشد.

۱- اهداف گروهی ۲- مسئولیت فردی ۳- فرصتهای برابر برای یادگیری

اهداف گروهی

در این رویکرد کار گروهها براساس ارتقای هر عضو در سطوح مختلف پیشرفت تحصیلی مورد شناسایی قرار می گیرد. هدف افتخار گروهی و ارتقای موقعیت گروه است. و این ویژگی دانش آموزان تشویق می کند که به همه گروههای خود

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

مساعادت نمایند. چرا که عدم موفقیت آنها در امتیازشان مؤثر خواهد بود. علاوه بر پاداش گروهی به دلیل حمایت از کمکهای متقابل و ایجاد تعامل بر ایجاد روابط اجتماعی هم مؤثر خواهد بود.

مسئولیت فردی

بستگی به میزان تلاش فرد در فرایند آموزش دارد. به طور جداگانه ای مورد ارزشیابی قرار می گیرند تأکید بر این مسئولیت سبب می شود که همه اعضای گروه وظایفشان را به نحو مطلوب انجام دهند تا موجب کاهش نمره دیگران نشوند.

فرصتهای برابر برای یادگیری

بوسیله نظام نمره گذاری بر مبنای عملکرد پیشین اعضای گروه تضمین می شود. نه بر اساس رسیدن به سطح پیشرفت آزمونهای هنجاری یا آموزش های معیاری، در واقع فرصتهای برابر مشخص می سازد که رشد و ارتقاء نسبت به گذشته پایه و اساس شناخت گروه است نه نمره مطلق پیشرفت تحصیل. سپس یکی از کارکردهای مؤثر روش مشارکتی اینکه دانش آموزان می توانند تعامل و چالش را تجربه کنند و بسوی پیشرفت تحصیلی گام بردارند.

مراحل اجرای روش یادگیری مشارکتی

۱- معلمان سازه های درس را که فراگیران دانش یا مهارت کنترل آنها ندارند کنترل کنند.

۲- علاقه دانش آموزان را برانگیزانند و آنان را وادار به فعالیت سازند.

۳- محتوای درس ماهیتاً متناسب با زمان تدریس و مطلوب و ارزشمند برای تلاش دانش آموزان باشد.

چهار مرحله بسیار مهم در مورد اجرای روش مشارکتی

۱- ارائه یا معرفی محتوا: یعنی مرور اجمالی ساختار مربوط به دانش و فرایند است یعنی علم محتوای درس را ارائه می دهد و همانند هر راهبرد دیگری اثر بخش این اجرا زمینه یادگیری بالقوه را فراهم می سازد. در واقع معلم همواره نقش ارائه دهنده محتوا، راهنما منتقد یا مساعادت کننده را بازی می کند و منابع مواد آموزشی را برای فهم محتوای درس فراهم می سازد.

۲- تمرین مهارت یا توسعه فعالیتهای آموزشی در گروههای نامتجانسی: دو عامل مهم ساختار وظیفه و نامتجانسی بودن اثر بخش گروههای یادگیری را فراهم می کنند. مثلاً هر گروه از (زن، مرد) افرادی با پیشرفت تحصیل پایین، متوسط و بالا - طبقات قومی، نژادی و مذهبی مختلف تشکیل می شود، گروههای نامتجانسی با عقاید تحصیلی همراه با تواناییهای مختلف بیشتر اهداف تحصیلی را دنبال می کند.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۳- ارزشیابی دانش آموزان به طور انفرادی: در این مرحله بدون کمک اعضای گروه هر دانش آموز باید تسلط خود را بر محتوای درس در یک ارزشیابی انفرادی نشان دهد.

۴- باز شناسی گروه و ارائه پاداش: در این مرحله موفقیت گروه بوسیله میانگین نمره های افراد گروه شناخته می شوند. مثلاً اگر علی عضو گروه (الف) در آزمون هفتگی پیشرفت قابل توجهی از خود نشان می دهد، گروه او به دلیل سهیم بودن در یادگیری او به گرفتن درجه یا جایزه ای مفتخر شود.

محاسن روش مشارکتی

۱- پیشرفت تحصیلی: هدف و ارتقای عملکرد دانش آموزان در وظایف مهم علمی و آموزشی است.

۲- ارتقای روابط اجتماعی: هدف گسترش روابط اجتماعی فراتر از سطح تحصیلی، محلی و خانوادگی است و همکاری گروهی در وظایف عمومی را فراهم می کند.

۳- مهارت حل مسأله مشارکتی: یکی از مهمترین مشارکت در دنیای امروزی است که فراگیران مهارتهای مشارکت و همکاری را می آموزند و فضای وحدت و یکدلی را حاکم می سازد

روش بدیعه پردازی

رویکرد جالبی است که ویلیام گوردون و دستیارانش به منظور نوآفرینی و ارتقای خلاقیت طراحی کردند و مهم ترین اصل در آن استفاده از قیاسهاست . اجازه فهرست ، کشف راههای جدید ، ارتقای خلاقیت می باشد.

پایه و اساس بدیعه پردازی بر چهار نگرش جدید :

۱- خلاقیت در فعالیتهای روزمره دارای اهمیت است

۲- جریان خلاقیت به هیچ وجه اسرار آمیز نیست . بر عکس افراد اگر مفهوم خلاقیت را درک کرده باشند می توانند به تجزیه و تحلیل آن بپردازند.

۳- اصول خلاقیت در همه رشته ها یکی است.

۴- سبک تولید فرآورده ها ونظریه های علمی درافراد وگروهها به هم شباهت دارند .

سه نوع قیاس در روش بدیعه پردازی

- ۱- قیاس شخصی: فراگیر باید خود را جای عنصر دیگری قرار دهند. در واقع شخص در فضای دیگری قرار می گیرد.
- ۲- قیاس مستقیم: یعنی مقایسه ساده دو موجود یا دو مفهوم است. با پس و پیش کردن شرایط یک موضوع یا یک موقعیت واقعی دارای مسئله با یک موقعیت دیگر به سادگی صورت می پذیرد تا نظر جدیدی از یک مسئله ارائه شود.
- ۳- تعارض فشرده: توصیف دو کلمه ی متضاد از یک موضوع است که عمیق ترین و وسیع ترین بینش را سبب می شود در واقع بازتاب توانایی دانش آموز در به هم پیوستن چهارچوب دو داوری ذهنی در ارتباط با یک موجود یا پدیده است

مراحل اجرای روش بدیعه پردازی

- دو شیوه مشخص در اجرای روش بدیعه پردازی وجود دارد.
- شیوه اول : نگاه به مسائل دیدگاه های آشنا در پرتو بینشی تازه و جدید
- شیوه دوم: معنی دار ساختن مفاهیم و عقاید جدید ناآشنا به وسیله مفاهیم آشنا
- شیوه اول : نگاه به مسائل دیدگاه های آشنا در پرتو بینشی تازه و جدید
- در این شیوه با استفاده از قیاسها برای ایجاد فاصله مفهومی، به دانش آموزان کمک می شود موجودات و پدیده های آشنا را به گونه ای جدید و نا آشنا بنگرند.
- مرحله اول: توصیف مسئله یا وضعیت جدید
- مرحله دوم: قیاس مستقیم
- مرحله سوم: قیاس شغلی
- مرحله چهارم : تعارض فشرده
- مرحله پنجم: قیاس مستقیم
- مرحله ششم: بررسی مجدد تکلیف
- شیوه دوم: معنی دار ساختن مفاهیم و عقاید جدید ناآشنا به وسیله مفاهیم آشنا

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

این شیوه می کوشد مفاهیم و عقاید جدید نا آشنا را بوسیله مفاهیم آشنا معنی دار سازد، و بر عکس شیوه اول، به دنبال افزایش درک دانش آموزان و درون سازی مقدار قابل توجهی از مطالب جدید یا دشوار است.

مراحل این شیوه به شرح زیر است:

مرحله اول: عرضه و توضیح اطلاعات درباره موضوع جدید

مرحله دوم: پیشنهاد قیاس مستقیم

مرحله سوم: قیاس شخصی

مرحله چهارم: مقایسه موضوع با مفهوم آشنا

مرحله پنجم: استفاده از مهارت های آموخته شده

مرحله ششم و هفتم: تحلیل و نگارش قیاسها با بهترین نشر ممکن

محاسن و محدودیتهای روش بدیعه پردازی

بدیعه پردازی به منظور افزایش خلاقیت دانش آموزان تدوین و طراحی می شود. مشارکت دانش آموزان موجب تقویت احساس روابط اجتماعی مکتوب می شود.

دانش آموزان با نوع تفکر دیگران آشنا می شوند.

این روش در آموزش تمام رشته های تحصیلی از جمله علوم و هنر کاربرد دارد.

اما در این روش، بدون فضای کار مناسب و معلم کارآمد امکان اجرای این روش وجود ندارد.

نمونه سوالات

۱- معلم دانش آموزان را با سوالهای متوالی به تفکر درباره مفهومی جدید تشویق می کند گروهی به این روش هم می گویند

الف. سقراطی

ب. دکارتی

ج- سخنرانی

د. نمایشی

۲. روش پرسش و پاسخ را توضیح دهید. جواب ص ۳۲۵

۳- کدام یک از گزینه های زیر جزء محاسن پرسش و پاسخ نیست؟

الف. مستلزم هدف های مشخص و وقت زیاد است

ب. موجب تقویت اعتماد به نفس در دانش آموزان می شود

ج- منجر به ایجاد علاقه و تقویت تفکر خلاق در دانش آموزان می شود

د. استدلال و قدرت اظهار نظر دانش آموزان را تقویت می کند.

۴- محاسن و معایب روش پرسش و پاسخ را بنویسید. جواب ص ۳۲۷

۵- کدام یک از گزینه های زیر جز محاسن ایفای نقش نیست ؟

الف - میتواند زمینه ی بحث گروهی افراد را فراهم سازد

ب- برای رفع کمرویی و خجالتی روش مفیدی است

ج- این روش وقت کافی و تهیه ی تدارکات نیاز دارد

د- برای دروسی مانند تاریخ و علوم اجتماعی روش مناسبی است

۶. مراحل اجرای ایفای نقش را بنویسید. جواب ص ۳۳۱

۷- کدام یک از موارد زیر جزء مراحل اجرای ایفای نقش نیست؟

الف- تعیین موضوع و طرح مسئله

ب- بحث و ارزشیابی نمایش

ج- مرحله ی آزمایش و سنجش

د- فراهم کردن امکانات و پردازش صحنه

۸. محاسن و معایب روش ایفای نقش را بنویسید. جواب ص ۳۳۵

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۹- گفت و گویی است سنجیده، منظم درباره‌ی موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت کنندگان است ؟

الف- بحث گروهی

ب- مشارکتی

ج - ایفای نقش

د- حل مساله

۱۰. روش بحث گروهی در چه دروس و محتواهایی قابل اجرا است؟ جواب ص ۳۳۶

۱۱- کدام یک از مراحل زیر جزء روش بحث گروهی نیست ؟

الف- انتخاب موضوع

ب - تعیین روش انتخاب آرایش شبکه های ارتباطی

ج - انتخاب افراد و تعیین نقش آنان

د - ۱ ایجاد توانایی و اظهار نظر

۱۲- مراحل اجرای روش بحث گروهی را بنویسید. جواب ص ۳۳۸

۱۳- کدام گزینه جز معایب روش بحث گروهی است ؟

الف - بر کلاس های پر جمعیت قابل اجرا نیست

ب - قدرت مدیریت و رهبری تقویت میشود

ج- فرصتی برای خود ارزیابی است

د- همکاری و احساس دوستی در بین اعضا تقویت میشود

۱۴- تفکیک و تمایز روش از سایر گروه های کوچک یاددهی و یادگیری را می توان در عامل انگیزه

جستجو کرد

الف - پرسش و پاسخ

ب - ایفای نقش

ج - یادگیری مشارکتی

د- بحث گروهی

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۱۵- روش یادگیری مشارکتی را توضیح دهید. جواب ص ۳۴۷

۱۶- کدامیک از گزینه های زیر جزء چهار مرحله بسیار مهم اجرای روش مشارکتی نیست؟

الف - ارائه محتوی

ب - توصیه فعالیت های آموزشی در گروه های نامتجانس

ج - ارزشیابی دانش آموزان به طور گروهی

د - بازشناسی گروه و ارائه پاداش

۱۷- مراحل اجرای روش یادگیری مشارکتی را بنویسید. جواب ص ۳۵۹

۱۸- مهم ترین اصل در روش بدیعه پردازی ویلیام گوردون کدام گزینه زیر می باشد

الف - تقلید

ب - تفکر

ج - استفاده از قیاسها

د - استفاده از مثالها

۱۹- مفروضات فرایند بدیعه پردازی را در زمینه روانشناسی خلاقیت، فهرست کنید

۲۰- در کدام نوع قیاس روش بدیعه پردازی، توصیف دو کلمه متناقض از یک موضوع مطرح می گردد

الف - قیاس شخصی

ب - قیاس مستقیم

ج - تعارض فشرده

د - همه موارد

۲۱- محاسن روش بدیعه پردازی از روشهای فعال تدریس را بیان کنید

۲۲- «درگیری همدلانه» در کدام نوع قیاس روش بدیعه پردازی تاکید می شود

الف - قیاس شخصی

ب - قیاس مستقیم

ج - تعارض فشرده

د - همه موارد

مهارت دهم: روش های تدریس مسئله محور

مقدمه

تدریس مسئله محور یکی از رویکردهای جدید در فرآیند فعالیتهای آموزشی است که معلم در آن اقدام به انتقال اطلاعات نمی کند. بلکه می کوشد با ایجاد یک موقعیت جدید همراه ابهام و تحری دانش آموزان را به تفکر تجسس و پژوهش وادار می کند.

روش گردش علمی

این روش گاهی برای مطالعه جامعه است که با توجه به هدفهای معین آموزشی از طرف معلم و دانش آموزان طراحی و تنظیم می شود. اولین مطالعه ای که باید به آن توجه کرد میزان ارزش، ظرفیت و کیفیت گردش علمی است.

روش گردآوری علمی را از نظر زمان میتوان به چهار نوع تقسیم کرد:

فعالیت های گردش علمی را از نظر برنامه ریزی میتوان به سه مرحله تقسیم کرد:

الف) فعالیتهای قبل از رفتن به گردش علمی

ب) فعالیتهای ضمن گردش علمی

ج) فعالیتهای پس از گردش علمی

روش آزمایشگاهی

اساس این روش بر اصول یادگیری اکتشافی استوار است به این معنی که چیزی به طور مستقیم آموزش داده نمی شود بلکه شرایطی فراهم می گردد تا دانش آموزان خود از طریق آزمایش به پژوهشپردازند و جذاب مسئله را کشف کنند. نقش معلم در این رو، هدایت دانش آموزان و نظارت بر کار آنهاست.

محاسن روش آزمایشگاهی

۱- چون یادگیری از طریق تجارب مستقیم حاصل می شود، با ثبات تر و موثرتر خواهد بود.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۲- در دانش آموزان انگیزه مطالعه و تحقیق را تقویت می کند.

۳- حس کنجکاوی دانش آموزان را زیاد می کند و به آنها اعتماد به نفس میدهد.

معایب روش آزمایشگاهی

۱- احتیاج به وسایل و امکانات فراوان دارد. و در مقابل سایر روشها از نظر اقتصادی گران تمام می شود.

۲- به معلمان آگاه و مجرب که خود با روش آزمایشی آشنایی داشته باشند نیاز دارد.

۳- نسبت به سایر روشها ممکن است اطلاعات و معلومات کمتری در اختیار دانش آموزان قرار دهد، و دامه لغات و مفاهیم آنان را تقویت نکند.

۴- در صورت عدم کنترل، ممکن است به صورت غلط اجرا شود و این روش غلط در رفتار دانش آموزان تثبیت گردد.

روش اکتشافی

این روش معطوف به موقعیتی از تدریس است که در آن دانش آموزان با راهنمایی محدود یا بدون راهنمایی معلّم روابط پدیده ها را کشف و یا اندیشه ای جدید تولید می کنند. در روش اکتشافی ، معلّم مستقیماً موضوع های درسی را به دانش آموزان آموزش نمی دهد بلکه موقعیتی فراهم می سازد که آن ها خود به کشف و تولید دانش بپردازند.

به عبارت دیگر، روش اکتشافی رویکردی است که از طریق آن ، دانش آموزان تشویق می شوند که با محیط خود به تعامل بپردازند. یعنی با تفحص، دستکاری اشیاء و چالش و تفکر ، روابط پدیده ها را کشف کنند و به فهم موضوع برسند.

برونر

یکی از مدافعان اصلی یادگیری اکتشافی می باشد. وی معتقد است ما نیازمند انسان های متفکر هستیم.

برونر در تبیین نظریه خود بر چهار عامل تأکید داشت:

-فرآیند یادگیری از نظر برونر فرآیند کسب معرفت مهم است نه یادسپاری حقایق علمی

— ساخت یادگیری ، که در ساخت یادگیری چهار نکته اساسی مطرح می شود:

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

الف) شناخت ساخت اصلی موضوع ب) وجود ساخت

ج) الگوی سازمان یافته د) فهم اندیشه های اساسی ساخت یادگیری

- تأکید بر اهمیت شهود که هدف را در ارتقای سطح بینش و فهم شهودی دانش آموز می دانست.

- تأکید بر اهمیت انگیزه درونی، برونر معتقد بود که فعالیت صحیح و موفقیت آموزشی خود باید موجب رضایت خاطر و تقویت رفتار گردد نه پاداش های درونی. زیرا پاداش های درونی بسیار موثرتر از پاداش های بیرونی هستند.

عواملی که سبب انگیزه درونی هستند چهار عامل اند:

الف) میل به یادگیری

ب) سائق ذاتی همکاری با دیگران

ج) کنجکاوی و میل به تحقیق برای رفع ابهام

د) انگیزه قابلیت داشتن و توانمند شدن

با این چهار عامل، معلم به راحتی می تواند دانش آموزان را تشویق کنند و برانگیزند و موجب یادگیری موثر شوند.

تفاوت روش اکتشافی و حل مسئله

از دیدگاه برونر، روش اکتشافی با روش حل مسئله دقیقاً نمی تواند یکی باشد. زیرا روش اکتشافی، تفکر شهودی را می طلبد، در حالی که روش حل مسئله نیازمند تفکر تحلیلی است.

بیگ یادگیری و آموزش را در سه مرحله متمایز می داند:

الف) سطحی از یادگیری و آموزش که کارش سپردن اطلاعات به ذهن دانش آموزان است.

ب) سطحی از یادگیری و آموزش که برای درک و فهم مطلب می باشد.

ج) سطحی از یادگیری و آموزش که برای باز اندیشی مطالب می باشد.

* باز اندیشی نیازمند بحث آزاد و زمان بیشتری است.

مراحل اجرای روش اکتشافی

روش تدریس اکتشافی دارای سه حالت می باشد:

نخست معلّم اصول و راه حلّ مسئله را در فرآیند تدریس به دانش آموزان ارائه می دهد. به چنین آموزشی تدریس توضیحی گفته می شود. روش سخنرانی آشناترین مثال برای رویکرد آموزشی توضیحی است.

معلّم اصول حلّ مسئله را ارائه می دهد اما راه حلّ مسئله را ارائه نمی دهد. به چنین روشی ، روش اکتشاف هدایت شده گفته می شود.

معلّم ممکن است هیچکدام از اصول یا راه حل های لازم را برای اکتشاف ارائه ندهد.

تابا و همکارانش تفکّر را در فرآیند تدریس به سه سطح طبقه بندی کرده اند:

نخست و پایین ترین سطح فهرست بندی یا طبقه بندی اطلاعات می باشد.

دومین سطح را تبیین و تفسیر کردن یا استنتاج اطلاعات و سومین و بالاترین سطح را پیش بینی نتایج نامیده اند.

چهار وظیفه عمده معلّم در فرآیند اجرای سطوح مطرح می باشد:

نمرکز را با ارائه یک موضوع و زاویه خاصی را برای نحوه ارائه فراهم سازد.

تفکّر را در همان سطح بسط و گسترش دهد.

اندیشه را به سطح بالاتر هدایت کند.

تفکّر دانش آموزان را به وسیله تعیین وظایف شناختی کنترل کند.

مراحل روش تدریس اکتشافی به شرح زیر می باشد

مرحله اوّل: طراحی و انتخاب یک موقعیت مشکل آفرین و معما ساز

مرحله دوم: ارائه موقعیت معما برانگیز

مرحله سوم: تحلیل اطلاعات ، تفکّر و کشف روابط

مرحله چهارم: باز اندیشی و تحلیل فرآیند اکتشاف

محاسن و معایب روش اکتشافی

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

محاسن: موضوع درسی را قابل فهم تر می کند. فراموشی را به حداقل می رساند. رسیدن دانش آموزان را از سطوح ابتدایی دانش به سطوح بالاتر تسهیل می کند. انگیزه درونی دانش آموزان را برای فعالیت های یادگیری بیشتر می کند.

معایب: روش اکتشافی راه حل مسائل تعلیم و تربیت برای دانش آموزان امکان پذیر نیست که شخصاً به کشف دانش بپردازند.

روش کاوشگری

روش کاوشگری اصولاً روشی پژوهش محور است. در واقع آموزش با روش کاوشگری فراهم ساختن موقعیتی همراه با تحریک و کنجکاوی به منظور ترغیب دانش آموزان برای حل مسائل موجود و یادگیری فعال است.

مراحل اجرای روش کاوشگری

اجرای روش کاوشگری دارای شش مرحله به شرح ذیل است:

مرحله اول: درگیر شده دانش آموزان با یک موقعیت مسئله دار

مرحله دوم: جمع آوری اطلاعات (تأیید)

مرحله سوم: فرضیه سازی

مرحله چهارم: گردآوری داده ها (آزمایشگری)

مرحله پنجم: سازماندهی اطلاعات و نتایج آزمایش

مرحله ششم: تحلیل ، نتیجه گیری و تعمیم

محاسن و محدودیت های روش کاوشگری

محاسن: ۱. برای دانش آموزان در هر سده و سطوحی کاربرد دارد.

۲. روش ها و نگرش هایی را که برای یک ذهن کاوشگری ضروری است. تقویت می کند.

۳. باعث برانگیختن علائق طبیعی دانش آموزان می شود.

۴. روح همکاری و توانایی کار کردن با دیگران را تقویت می کند.

و ...

معایب: ۱. قابل انطباق با وضع اکثر کلاس های متداول در ایران نیست.

۲. به معلمان با تجربه و آشنا با روش تحقیق نیاز دارد.

۳. امکان اجرای مؤثر آن محدود است.

۴. به زمان بیشتری نیاز دارد.

روش واحد محور

شامل یک رشته فعالیت هایی است که در اطراف یک دسته مفاهیم کلی دور می زند و کلیه مطالب را در حول یک محور مورد مطالعه قرار می دهد. این روش ممکن است به صورت واحد: موضوع محور ، واحد تجربه محور و یا واحد پروژه محور اجرا شود.

این روش کاملاً دانش آموز محور است و معلم در آن نقش راهنما و ناظر را دارد.

محاسن و محدودیت های روش واحد محور

محاسن: ۱. موضوعات مورد مطالعه به هم پیوسته است و تفکیک تصنعی بین آن ها وجود ندارد.

۲. یادگیری با ثبات تر و پایدارتر صورت می گیرد.

۳. احساس مسئولیت و انضباط جنبه مثبتی به خود می گیرد.

۴. انگیزه درونی عامل فعالیت های آموزشی است.

و ...

معایب: ۱. به معلمان مجرب و کارآموده نیاز دارد.

۲. به علت عدم آگاهی اولیای مدرسه و اولیای دانش آموزان ، ممکن است با آن مخالفت ورزند.

۳. ممکن است با برنامه های موجود مدارس چندان انطباقی نداشته باشد.

۴. شروع کار باید از واحد آسان باشد.

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

نمونه سوالات

۱- کدام یک از گزینه های زیر جزء مکانهای بازدید گردش علمی روزانه نیست؟

الف- نمایشگاه ب- کارخانه

ج- **حیات مدرسه** د- کوهها

۲- روش گردش علمی را توضیح دهید. جواب ص ۳۸۱

۳- این نوع گردش علمی معمولاً در مدارس ابتدایی کاربرد ندارد؟

الف- کوتاه مدت و سریع ب- یک یا دو ساعتی

ج- روزانه د- **هفتگی و ماهانه**

۴- انواع گردش علمی را بنویسید. جواب ص ۳۸۱

۵- اساس روش آزمایشگاهی بر اصول یادگیری است.

الف- پرسش و پاسخ ب- کاوشگری

ج- **اکتشافی** د- بحث گروهی

۶- روش آزمایشگاهی را توضیح دهید. جواب ص ۳۸۴

۷- این روش تدریس برای موضوعات علوم تجربی بسیار مناسب است

الف- پرسش و پاسخ ب- کاوشگری

ج- **اکتشافی** د- **آزمایشی**

۸- محاسن و محدودیت های روش آزمایشگاهی را بنویسید. جواب ص ۳۸۶

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۹- در این روش دانش آموز با رویکردی تشویقانه با دستکاری اشیا و چالش و تفکر با محیط خود به تعامل می پردازد.

الف - آزمایشگاهی ب - اکتشافی

ج - کاوشگری د - واحد محور

۱۰- روش اکتشافی و مراحل اجرای آن را توضیح دهید. جواب ص ۳۸۷ و ۳۹۲

۱۱- این روش تدریس نیازمند به تفکر شهودی است

الف - اکتشافی ب - حل مسئله

ج - آزمایشگاهی د - کاوشگری

۱۲- دیدگاه های مختلف در مورد روش های اکتشافی را با هم مقایسه کنید. جواب ص ۳۸۹

۱۳- روش اصولاً روش پژوهش محور است که به وسیله ریچارد ساچمن مطرح شده است.

الف - اکتشافی ب - حل مسئله

ج - آزمایشگاهی د - کاوشگری

۱۴- ویژگی های روش کاوشگری را بنویسید. جواب ص ۳۹۸

۱۵- هدف نهایی این روش تشویق دانش آموزان به تجربه و تولید دانش جدید است

الف - اکتشافی ب - حل مسئله

ج - آزمایشگاهی د - کاوشگری

۱۶- مراحل اجرای روش کاوشگری را بنویسید. جواب ص ۴۰۱

۱۷- کدامیک از گزینه های زیر جزء روش تدریس واحد محور نیست؟

الف - موضوع محور ب - تجربه محور

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

ج- پروژه محور

د- ساخت محور

۱۸- روش واحد محور را توضیح دهید. جواب ص ۴۰۸

۱۹- یکی از جدیدترین روش های آموزشی است که هنوز کاملاً عمومی نشده است.

الف- موضوع محور

ب- تجربه محور

ج- واحد محور

د- برنامه محور

۲۰- محاسن و محدودیت های روش تدریس واحد محور را بنویسید. جواب ص ۴۱۰

مهارت یازدهم: روش های آموزش انفرادی

روش های آموزش انفرادی

آموزش انفرادی به معنای آموزش یک یادگیرنده توسط یک یا دو نفر یا آموزش یک محتوای منحصر به فرد به یادگیرنده نیست. بلکه آموزشی است دانش آموز محور که پیشرفت تحصیلی در آن بر اساس توان فردی یادگیرنده صورت می گیرد. در این نوع آموزش معمولاً محتوایی یکسان و سازمان یافته به صورت چاپی یا الکترونیکی در اختیار یادگیرندگان قرار می گیرد و آنان با توجه به توان و سرعت یادگیری خود، به مطالعه می پردازند و در فرآیند فعالیت، میزان پیشرفت خود را نظارت و کنترل می کنند.

از اهداف کلیدی این نوع آموزش (آموزش انفرادی) می توان به موارد زیر اشاره نمود:

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

استقلال در عمل، عادت به مطالعه مستمر، خود سنجی، خود کنترلی، خود تحولی، رعایت تفاوت های فردی آموزش انفرادی بر پایه نظریه رفتار گرایی شکل گرفته است. از بانیان اصلی این نوع آموزش می توان اسکینر ، بلوم و کالر را نام برد.

آموزش انفرادی بر اساس دیدگاه اسکینر، بلوم و کالر

اسکینر روش آموزش برنامه ای را که معمولا برای توصیف محتوایی منظم و خود آموز به کار برده می شود و بدون کمک معلم موجب یادگیری می گردد تجویز کرد.

روش آموزش انفرادی بلوم بر اساس الگوی جان کارول طراحی شده است. کارول بر این باور بود که میزان یادگیری تابعی است از زمان صرف شده در آموزش و زمان مورد نیاز که بستگی به شایستگی و شرایط مطلوب آموزشی دارد.

کالر برای آموزش انفرادی طرحی را بیان کرد. اهدافی که طرح کالر بر مبنای آن طراحی شده بودند عبارتند از:

۱- پیشرفت بر اساس توان فردی

۲- یادگیری تا حد تسلط

۳- آموزش خصوصی

۴- راهنمایی به جای آموزش

۵- استفاده از روشهای مکمل همراه با روش سنتی

آموزش انفرادی رایانه محور، کاربرد رایانه در آموزش و آموزش به کمک رایانه

تافلر انقلاب رایانه را موج سوم تغییرات بنیادی بشر پس از کشاورزی و انقلاب صنعتی می داند. انقلاب رایانه همه چیز را تحت شعاع قرار داده است. طرفداران رایانه تاکید بر استفاده آن در مدارس دارند و نسبت به آن خوش بینند حال آن که گروهی از متخصصان تاکید بر آثار سوء از جمله ایجاد مشکل در مهارت های محاسباتی ، خواندن، نوشتن و کارکرد های مدارس دارند.

از رایانه می توان در اجرای وظایف دفتری ، به عنوان یک ماشین آموزشی، نمایش برنامه های درسی، ذخیره سازی و بازیافت اطلاعات و بسیاری موارد دیگر استفاده نمود.

رایانه های مورد استفاده در آموزش ماشین های آموزشی نیز نامیده می شوند. از ویژگی های بارز آن عبارتند از:

۱. دانش آموز بر اساس توانایی و استعداد خود برنامه را دنبال می کند.
۲. محتوای آموزشی با یک سیر منطقی در آن طراحی و تنظیم شده است.
۳. پرسش ها به صورت زنجیره ای به هم وابسته اند
۴. پاسخ ها بلا فاصله تقویت یا اصلاح می گردند.
۵. دانش آموز در صورتی می تواند به برنامه ادامه دهد که مراحل قبل را آموخته باشد.

ارزیابی آموزش انفرادی

به عقیده بسیاری از طراحان برنامه درسی، آموزش انفرادی به دلیل توجه به تفاوت های فردی و داشتن ساختاری منظم و سازمان دهی شده، زمان کمتری را در فرآیند آموزش و یادگیری می طلبد و موثر تر از روش های سنتی است.

اما برخی دیگر معتقدند که این روش ها به آسانی قابل مقایسه با روش های سنتی و متداول نیستند.

بلوم و همکارانش در سطح دانشگاه و بانگرت و دیگران در سطح مدارس دست به تحقیقاتی زدند که نتایج این تحقیقات انطباق چندانی نداشت. بر مبنای نتایج تحلیل این دو تحقیق آموزش انفرادی در دانشگاه موثرتر از سطوح متوسطه است.

پژوهش های بسیاری در زمینه ارزیابی آموزش انفرادی صورت گرفته است، در هر صورت باید با تامل و دقت به آن ها نگریست و به جای مطلق نگری به ابطال پذیری هریک از نظریه ها توجه داشت.

فناوری های جدید و نقش آنها در آموزش انفرادی

یکی از بهترین روش های ارتقای آموزش فراهم کردن محیط های آموزشی فناوری اطلاعات و ارتباطات و ICT محور است.

در چنین محیط هایی افراد به محض نیاز می توانند به مطالب آموزشی مناسب سن خود، شبکه های متصل به افراد متخصص و مشاوران دسترسی داشته باشند.

فناوری اطلاعات و ارتباطات می تواند از یادگیرندگان منفعل، یادگیرندگانی فعال و از حاملان اطلاعات، متفکرانی منتقد بسازد که توانایی ایجاد تغییر را دارند و می توانند به افرادی موثر در طول زندگی تبدیل شوند.

یادگیری الکترونیکی

این نوع یادگیری دارای ویژگی های ذیل می باشد:

- ۱- توسط اینترنت صورت می گیرد.
 - ۲- با جدیدترین اطلاعات همراه است.
 - ۳- می تواند مجموعه ای از روش های آموزش را در بر داشته باشد.
 - ۴- مبتنی بر تلاش های یادگیرنده است.
 - ۵- قابلیت انجام فرآیندهای اداری و مدیریتی را دارد.
 - ۶- یادگیرنده محور است و تفاوت های فردی توجه دارد.
- در دهه معاصر با حضور یادگیری الکترونیکی روش های سنتی و آموزشهای انفرادی ارتقا یافته است .

ممکن است دانش آموزان یا دانشجویان به جای مواد درسی از منابع الکترونیکی استفاده کنند که مزایای آن عبارتند از:

- ۱- کاهش مراجعات و فشار به منبع کتابخانه
- ۲- دسترسی به منابع در تمام اوقات
- ۳- به روز شدن آسان منابع
- ۴- وجود فرایوند هایی به اطلاعات و ...

مزایای منابع الکترونیکی برای معلمان و فراگیران

- ۱- کاهش مراجعات و فشار به منابع کتابخانه
- ۲- دسترسی به منابع در تمام اوقات
- ۳- به روز شدن آسان منابع
- ۴- وجود فرایوندهایی به اطلاعات مرتبط

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۵- امکان شخصی کردن منابع

۶- خاصیت تعاملی

نمونه سوالات

۱- کدام گزینه از اهداف مربوط به آموزش انفرادی نمی باشد؟

الف- رعایت تفاوت های فردی ب- عادت به مطالعه مستمر

ج- دگر سنجی د- یادگیری در حد تسلط

۲- آموزش انفرادی را توضیح دهید. جواب ص ۴۲۲

۳- کدامیک از گزینه زیر جز اهداف مهم آموزش انفرادی نیست؟

الف- رعایت تفاوت های فردی ب- وابستگی در عمل و یادگیری

ج- ایجاد مهارت در مطالعه د- عادت به مطالعه مستمر

۴- دیدگاه اسکینر، بلوم و کلر را در مورد آموزش انفرادی با هم مقایسه کنید. جواب ص ۴۲۴

۵- کدامیک از ویژگی های مهم آموزش انفرادی هدایت شده می باشد؟

الف- گروه های سنی متفاوت ب- آموزش خصوصی

ج- یادگیری تا حد تسلط د- پیشرفت بر اساس توان فردی

۶- آموزش انفرادی تجویز شده و هدایت شده را توضیح دهید جواب ص ۴۳۲

۷- از نظر تافلر انقلاب رایانه مربوط به چه موجی است؟

الف- اول ب- دوم ج- سوم د- چهارم

۹- نقش رایانه را در آموزش انفرادی توضیح دهید. جواب ص ۴۳۶

خلاصه کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی دکتر حسن شعبانی

۱۰- کدام مورد از مزایای استفاده از منابع الکترونیکی برای معلمان و دانش آموزان نیست؟

الف- به روز شدن آسان منابع

ب- افزایش مراجعات به منابع کتابخانه

ج- وجود فرایوندهای به اطلاعات مرتبط

د- دسترسی آسان در همه ی اوقات به منابع

۱۱- یادگیری الکترونیکی را با سایر روشهای یادگیری سنتی مقایسه کنید. جواب ص ۴۴۶

۱۲- فناوری اطلاعات و ارتباطات می تواند روش تدریس معلمان را از معلم محوری به محور سوق دهد.

الف - برنامه

ج- دانش آموز

۱۳- ویژگی‌های یادگیری الکترونیکی را بنویسید. جواب ص ۴۴۷